Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабрин 21-һээ гарана | № 303 (14108) | 1975 оной декабрин 27, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

УХАМАЙЛАН ОЙЛГУУЛХА, ТАЙЛБАРИЛХА

Партиин XXV съезддэ зорюулжа КПСС-эй Центральна Комитедэй гаргаһан «СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдэй» проектые Совет орон доторнай хаана яанагүй — промышленна предприятинуудта болон барилганууд дээрэшье, колхоз болон совхозуудташье, дээдэ һургуулинууд болон эмхи зургаануудташье — ажалшадай бүхы коллективүүдтэ үргэнөөр хэлсэжэ байна. Арбадахи табан жэлдэ арадаймнай ажахын али бүхы һалбаринуудай хэр зэргээр хүгжэхэб, урагша хэр түргэнөөр дабшахаб, ямар хубилалтанууд болохоб, шэнэ ямар ямар барилганууд бэелүүлэгдэхэб гэжэ совет хүн бүхэн, бүхы ажалшад тон ехээр һонирхоно. Энээгээр ажалшадай һонирхохонинье зүб. Манай ороной түүхэдэ табан жэл бүхэн тон ехэ үүргэ дүүргэнэ, энэ үе соо социально-экономическа талаараа түүхэтэ хубилалтанууд болоно, арад зоной энхэ тэнхэлэн байдал улам бүри һайжарна ха юм.

КПСС-эй ЦК-гай проектые уншаад байхадаа совет хүн бүхэнэй ухаан бодолдо, улаан зүрхэндэ хизааргүй ехэ баяр, омогорхол бадаран орьёлно. Түүхэтэ удха шанартай энэ политическэ документ совет хүнүүдые шэн габьяата ажалда зоригжуулна, арбадахи табан жэлэй агууехэ даабаринуудые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхын түлөө тэмсэхээр, үүсхэл оролдолго гаргахаар баатаршалгада уряална. Манай ороной олон түмэн ажалшад баатаршалга гаргахаар хэзээ бүхэндэ бэлэн байна бшуу.

Түрэл партимнай Центральна Комитедэй проект хадаа Эхэ ороноймнай хүсэ шадалай саашадаа улам эршэ түгэлдэрөөр хүгжэн һалбарха тухай, арад зоноймнай һуудал байдалай бүри түргэнөөр һайжаржа, ажалшадай хэрэглэмжын алибаа эд бараае хэзээ хэзээнэйхиһээ ехээр элбэгжүүлхэ тухай халуун анхарал оролдолгоор бүрин нэбтэрэнхэй. Арадай материальна ба оюун ухаанайнь эрилтэнүүдые үлэмжэ дүүрэнээр хангаха гээшэ арбадахи табан жэлэй гол зорилгонуудайнь нэгэн болоно. Арадай энхэ тэнигэлэн байдал саашадань һайжаруулха талаар хэдэн хэдэн хэмжээнүүд проект соо хараалагданхай. Социально - экономическа зорилгонуудые бэелүүлгэдэ хэрэглэмжын ниитэ фонднуудай үүргэнь илангаяа ехээр ургаха байна. Жэшээлхэдэ, ерэхэ табан жэлэй туршада ниитын фонднуудһаа хүн зондо үгтэдэг түлбэринүүд ба хүнгэлэлтэнүүдэй хэмжээнь 28—30 процент ургахаар хараалагдана. Энээнииие мүнгөөр тоолобол, хэдэн арбаад миллиард түхэриг болоно бшуу. 1975 онойхидо орходо 1980 ондо хүн зоной дүүшэ бүхэндэ хүртэдэг олзо доход 20—22 процент ехэ болохо байна.

Арбадахи табан жэлдэ хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ ехэ анхарал хандуулагдаха байна. Жэшээнь, хүдөө ажахын капитальна хэрэглэмжэдэ 171,7 миллиард түхэриг, тэрэ тоодо гүрэнэй зүгһөө — 115,7 миллиард түхэриг һомологдохо болоно. Эндэ ажалай бүтээсэ эрид дээшэлүүлхэ, түхэриг бүхэниие зүбөөр, ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ гээшэ угаа ехэ удха шанартай. Ажалай бүтээсын түргэнөөр ургалтада тусгаар анхарал хандуулха тухай проект соошье хэлэгдэнэ. Ажалай бүтээсын нэгэ процентын удха шанарыень ойлгуулхын тулада гансахан too дурдамаар байна. Жэшээлхэдэ, орон дотор ажалай бүтээсые нэгэ процентээр ехэ болгоходо, жэл соо аяар 3,8 миллиард түхэриг национальна доход үгэнэ бшуу. Табан жэл соо колхоз, совхозуудта ажалайнь бүтээсын жэлэйнь дунда зэргын хэмжээе 27—30 процентээр дээшэлүүлхэ гэжэ проект соо хэлэгдэнэ. Энээн тухай гүнзэгыгөөр ухамайлан бодоод үзэхэдэ, туйлай ехэ хэрэг бүтээгдэхэ болоно ха юм.

Проект соо дурдагдаһан too, баримтануудай удха шанарые олониитэ ажалшадта гүнзэгыгөөр ухамайлан ойлгуулха, тодо һонороор тайлбарилжа үгэхэ гээшэ партийна организацинуудай шухалын шухала зорилго болоно. Партиин съезддэ зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан «СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдэй» проектые партийна организацинуудта, ажалшадай суглаанууд дээрэ, хэблэлдэ үргэнөөр, дэлгэрэнгыгөөр зүбшэн хэлсэхэ шухала байһан тухайнь партиин Центральна Комитедэй тогтоол соо онсолон тэмдэглэгдэнэ. Энэ хадаа түбхын түрүүндэ партиин райкомуудай, ажахын парткомуудай, эхин партийна организацинуудай хүндэтэйшье, харюусалгатайшье хэрэг мүн. Мүнөө үедэ манай республика дотор ажалшадай коллективүүдтэ зүбшэн хэлсэлгэ боложо байһаар. Олон зоной хабаадалгатай хамтын суглаанууд дээрэ ажалшад проекттэй танилсаһан бэсэрээ, өөһэдынгөө һанамжануудые хэлэнэ, һонирхолтой дурадхалнуудые оруулна.

КПСС-эй XXV съездын болохын урда тээ олониитын зүбшэн хэлсэлгэдэ энэ документын табигдаһаниинь маша ехэ һаншаалтай байна ха юм. [illegible] Промышленна предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд, бригада, участок ба халаан бүхэндэ, [illegible] колхоз, совхоз, бригада, отделени, фермэ болон отара бүхэндэ энэ асуудалаар [illegible] хүдэлмэри хэгдэхэ, элидхэл ба лекци уншагдаха, ажалшадай дурадхалнуудые суглуулха шухала.

КПСС-эй ЦК-гай проектые зүбшэн хэлсэхэ, тэрэнэй гол удхые хүн бүхэндэ ухамайлан ойлгуулха, тайлбарилха [illegible] агитаторнууд, пропагандистнууд, лекторнууд [illegible] олон ажалшадай дунда ойлгуулгын хүдэлмэри эмхидхэхэ [illegible]

Проект соо хараалагдаһан хэмжээ ябуулганууд тухай, тэндэ дурдагдаһан too, баримтанууд тухай харуулан ойлгуулха агитаци хаа хаанагүй үргэнөөр эмхидхэжэ, жэшээлхэдэ, 1975 ондо ямар байһан 1980 ондо ямар болохоб, алибаа продукци бүтээлгэ хэр зэргэ талаар хэр ехэ ургалта түйлагдахаб гэжэ харуулһан тоонуудые томоор, ойлгосотой тодоор, аржытар бэшээд, сасуулжа зураглаһан диаграммануудые зохёогоод. клуб, библиотекэ болон соёлой ордонгууд соо, олон зоной нюдэндэ харагдахаар газаагуураше үлгэхэдэ яахаб.

«СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдэй» проектын удха шанар тухай олониитэ ажалшадай дунда үнэн зүрхэнэй халуун хөөрэлдөөнүүдые саг үргэлжэ хэхэ, тэдэнэй һанамжа, дурадхалнуудые анхаралтайгаар суглуулжа ябаха, энэ асуудалаар ойлгууламжын хүдэлмэри эмхидхэхэ шухала. Энэ политическэ документтэй гүнзэгыгөөр танилсаагүй нэгэшье хүн байха ёһогүй.

Николай Петрович Казаков Мухар-Шэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхоздо механизатораар хүдэлжэ эхилһээр үнинэй. Хүдэлмэридөө үнэн сэхээр хандадаг, дүй дүршэлөөр баян, эрхим механизаторнуудай нэгэн болоо.

Нүхэр Казаков һүүлэй хоёр жэлэй туршада хүсэ ехэтэй «К-700» түхэлэй трактор жолоодоно. Табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ 1100 гектар зөөлэн хахалалга хэжэ, совхоз дотороо түрүү һууринуудай нэгые эзэлээ. Мүнөө техникэ заһабарилгада хүдэлжэ, үдэр бүриингөө даабариие үлүүлэн дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. П. Казаков.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Социалис уялгын дүүргэлтые шалганабди

ҮНЭЕЭ АЛДАҺАН ҮҮСХЭЛ

Үбэлэй хүйтэн жабарта үнеэдэй байрын үүдэ, сонхонууд бурзан сагаан сэн болошонхой, тэндэһээ үдхэн уурал бааяна. Һаяхан һааргадаад, газаашань гаргаһан үнеэд бээрэшэнхэй юумэд һалганалдажа, хашаагай үбэртэ обоорно

Юрэдөөл мүнөө үедэ малай үбэлжэлгын эгээл харюусалгатай. эгээл хүшэр үеын түлэг ороод байһаниие мэдэхээр байна. Эгээл энэ үедэ бүхы хүсэ шадал, хамаг арга болюмжоёо элсүүлэн хүдэлһэн фермэ, гүүртын коллективүүд лэ энэ үбэлэй шанга хүйтэнэй хаһа соогуур һү һааляа дээшэлүүлнэ, түсэб, даабари, абаһан социалис уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ шадана гээшэ.

Үнгэрһэн ноябрь һарын эхеэр XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой һаалиин фермэнүүдтэ суглаанууд боложо, тэндэхи һаалишад, малшад Бэшүүрэй аймагайхидай үүсхэл уряае һайшаан дэмжэжэд, үбэлжэлгын үедэ долоо һара соо үнеэн бүриһөө 1.150 килограммһаа багa бэшэ һү һааха, шахамал үхэр бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдөө 900 граммаар нэмэхэ гэжэ социалис уялга абаа юм. Тиигээд тэдэнэр дам Загарайнгаа аймагай бүхы һаалишад, малшадые мүрысөөндэ уряалаа һэн.

Эндэхидэй үбэлжэлгын үедэ мяха, һү ехээр абаха, малаа гарза хоролтогүйгөөр, тобир тарганаар ондо оруулха гэжэ үүсхэл гаргаһаниинь алишье талаараа зүб байгаа.

Нэгэдэхеэр, энэ колхозой Мухар-Талын, Наринай фермэнүүдтэ жэлэй ямаршье сагта һү ехээр һаадаг, бүхы аймаг соогоо суутай һаалчашад олон юм. Тусхайлбал, Федосья Вставская, Цыбик Аюшеева, Галина Ковалёва болон бусад жэл бүри үнеэн бүриһөө 2.300—2.500 килограмм һү һаадаг байна. Хоёрдохёор, энэ жэлдэ тус колхоздо үбһэ тэжээл үндынхиһаа ехэ бэлэдхэгдэнхэй. Жэшээнь, эндэ аймагай бусад ажахынуудһаа эгээл ехэ. 5.000 үлүүтэй тонно силос дарагдаһан. Бүхы үбһэ, сенаж, силос, һолоомо, талха тарянайнь зүйлые тэжээлэй единицэдэ оруулжа тоолоходо, нёдондонойхиһоо 20 гаран процентээр ехэ болоно.

Мүнөө тус ажахын Ташалангай, Наринай, Мухар-Талын һаалиин фермэнүүдэй газаагуурхи хэдэн олон хуһамаг хорёо соогуур обоо сомоо үбһэн, һолоомо зай забһаргүй буулгагданхай харагдана.

Колхозой һаалишад, малшадай социалис уялгын аймагай газетэдэ толилогдоһонһоо хойшо хоёр һара үнгэрбэ. Эндэхид хэлэһэн үгэдөө хэр хүрэжэ, абаһан уялгаяа ямараар дүүргэжэ байнаб гэжэ хаража үзэе.

Хэнэйшье мэдэһээр, үбһэ тэжээл элбэг гээд лэ тэрэниие түрүүн буйлуулан, шанаржуулангүй, миил тэрэ зандань малай хүл доро хаяжа үгөөд һуугаа һаа, үнеэдэй һү шэмэ зүндөө нэмэшэхэгүй ха юм даа. Гаргашалагдаһан тэжээлэй грамм, килограмм бүхэниие малай бэедэ һайса шэнгэхээр, үл хоол болохоор, зүбөөр эдюулээл һаа, эсэстээ ашаг шэмэнь дээшэлхэ, тэжээл арьбаншье байха бшуу.

Наринай, Ташалангай фермэнүүдтэ ябажа харахада, рационой ёһоор үнеэн бүхэндэ үдэрэй 2 килограмм үбһэн, 10 килограмм силос, 5 килограмм һолоомо, 1.5 килограмм талха тарянай зүйл эдюулэгдэнэ. Энэнь шэмэтэ бодосуудайнгаа талаар 5—6 тухай тэжээлэй единицын хэмжээнэй болоно..

— Үнеэднай өөдэтэй тэжээл эдинэгүйл дөө. Имэ ахир рационоор эдеэлүүлжэ байхада юун ехэ һүн һаагдахаб даа, — гэжэ Наринай фермые даагша В. Чимитов хэлэнэ.

Үнэндөө, энэ тэжээлыень тиимэшье бага гэжэ шамарлахаар бэшэ. Хэрбээ һолоомыень хуу хэршээд, үшөө нэмээд, тэрэниие халуун ууралда, избёосхотой уһанда гү, али гидролизно аргаар шанаржуулаад, эһээмэл талха таряа холилсоод, мүн бүхы орооһо талханайнь зүйлые халуун уһанда худхаад бурдууг болгожо, үшөө элдэб микро-бодосуудые холилсоод эдюулээ һаань, тэжээлэйнь единицэ жэшээгүй ехэ болохо, шэмэ, шанарыньшье һураггүй дээшэлхэ һэн.

Теэд эндэхи нэгэшье фермэдэ тиимэ юумэн хэгдэнэгүй. Фермэ бүхэндэ бүдүүн тэжээл буйлуулха тусгаар цехүүд бии. Тэндэнь уһа халааха, хэршэгдэһэн һолоомо, үйрүүлһэн талха таряа хэжэ, халуун ууралда дэбтээхэ, эһээхэ, амтаруулха ехэ амһарта, түхеэрэлгэнүүд тодхогдонхой. Гэбэшье тэдэнь хүдэлгэгдэнэгүй. Тиимэһээ һолоомо хэршэгдэнэшьегүй тэрэ зандаа үнеэдтэ миил газарта тараагдажа эдюулэгдэнэ. Тэрэнь малда ямар мүртэй хоол болохоб даа. Эдэ түхеэрэлгэнүүдые хаһа сагтань заһабарилаад, үбэлжэлгын эхилһэнһээ хойшо һайнаар хүдэлгэһэн байгаа һаань, иимэ тулюур байдал тохёолдохогүй һэн.

Үнгэрхэдөө Ташалангай фермэдэ үнеэдынь үдэртөө оройдоол нэгэ дахин уһалагдана. Үнеэдэй байра дээрээ уһалха оньһон түхеэрэлгэ эндэ бии. Теэд хэрэгтэй запчастиинь олдоогүй дээрэһээ тэдэнь заһабарилагдаагүй үлэшоо. Тус фермэдэ үдэрэй нэгэ дахин дүрбэ-табан центнер талханай зүйлые 6 тонын амһарта соо халуун уһанда худхаад, бурдууг хэдэг нэрэтэй. Тэрэнииень тоолоожо үзэхэдэ, фермынхид 320 гаран үнеэдэйнгээ тус бүридэ үдэрэй 80 грамм талха уһанда худхаад эдюулһэн болоно. Энэмнай малда буйлуулһан тэжээл эдюулээбди гэжэ бэеэ мэхэлһэн хэрэг болоно бшуу. Мүн тус фермэдэ үнеэдэй шэбхэ гаргаха түхеэрэлгэнь үни хада эбдэршоод, һаалишад малайнгаа шабааһа гараар этэржэ, шэнгыень хүнэгөөр зөөжэ хаяна.

Эгээл эдэ бүгэдэнһөө боложо, колхозой фермэнүүдтэ үхэр малынь ган гасуур байһан нёдондо жэлэйхиһээ һураггүй ехэ үбһэ тэжээл эдижэ байгаад, һү һаалинь дээшэлхэһээ байтагай, бүри доошоо ороо. Энэ жэлэй үнгэрһэн һүүлэй гурба һара соошье һү һаалинь улам улам доошолжо байна. Жэшээнь, нэгэдэхи фермэ (даагшань нүхэр Данилов) октябрь һарада үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 87 килограмм һү һааһан һаа, ноябрьда тэрэнь 51 килограмм хүрэтэрөө доошоо ороо. Декабрь һарада энэ Ташалангай фермэдэ үдэртөө үнеэн бүриһөө миил 1,5—2 килограмм һүн һаагдана. Баһал имэрхүү байдал Наринайшье фермэдэ үзэгдэнэ.

Үбэлжэлгын үедэ долоо һара соо үнеэн бүриһөө 1150 килограммһаа бага бэшэ һү һаахын тула 165 килограмм гэхэ гү, али эдэ октябрь, ноябрь, декабрь һаранuудта ядахын сагта 420—450 килограмм һү үнеэн бүриһөө һааха ёһотой байгаа. Үнэндөө, колхоз дотор үнгэрһэн үе соо үнеэн бүриһөө миил 200 килограмм хүрэхэгүй һүн һаагдаа. Ингэжэ байбал, саашадаа социалис уялгынь дүүргэгдэхэнь нилээд хүшэр болохо бшуу.

Эндэ үнеэдэй олоороо шэрэгэһэн, шанга хүйтэнэй боложо байһан үедэшье зарим түрүү һаалишадынь һү ехээр һаана. Жэшээнь, Мухар-Талын һаалишад: Ф. Вставская ноябрьда үнеэн бүхэнһөө 167 килограмм, В. Вербенко, Е. Вставская гэгшэд 135—140 килограмм һү һаагаа.

Январь һарада үнеэдэй олоороо туталлахада, һү һаали нэмэхэ ёһотой гэжэ эндэхид найдана. Теэд малаа энэ гуримаараа эдеэлүүлжэ, үбһэ тэжээлээ эзэн бусаар гаргашалжа байха болоо һаа, тулюур туйган байдалһаа гарахань бэрхэтэй.

Аймаг соогоо үүсхэл гаргажа, һайн хэрэг эхилээд, тэрэнээ заатагүй хүсэндэнь хүргэхын тула бүхы арга болюмжо, хүсэ шадалаа элсүүлэн хүдэлхэ, һаалишад, малшадайнгаа дунда бодото һайн социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тушаа колхозой түрүүлэгшэ Д. Нимаев, парткомой секретарь А. Болонев, ахамад зоотехник В. Антипов гэгшэд бүхы шухала хэмжээ абаха зэргэтэй. Тиигээгүй һаа, абаһан уялгань миил хоохон үгэ, гоё хөөрэлдөөн болоод һалахал. Хэлэһэн үгэдөө эзэн байха, урдаа табиһан зорилгоёо заатагүй дүүргэхэ гээшэ социалис мүрысөөндэ хабаадагшадай нэрэ хүндын хэрэг ха юм.

Ю. КРАСНОПЕЕВ, аймагай «Вперёд» газетын хүдөө ажахын таһагые даагша;

М. НАМЖИЛОВ, манай тусхай корр.

ГАБШАГАЙ АЖАЛ

Гахайнуудые шахан таргалуулдаг Улаан-Үдын совхоз томо ажахы бэшэ юм. Тиигэбшье түсэбтэ табан жэлэй туршада амжалтатай һайнаар хүдэлжэ гараа. Ажахын онсо илгаань юуб гэбэл, городой столовонуудай болон ажалшадай эдеэ хоолой үлэгдэл суглуулжа, гахайнуудта үгэдэг юм. Тэрэнь гахайнуудта үгтэдэг бүхы тэжээлэй 60—70 процент болоно.

Түрэл Коммунис партиингаа ээлжээтэ XXV съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө социалис мүрысөөндэ хабаадажа, совхозой ажалшад эрхим амжалта туйлаба. Тэдэнэр мяха үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ тушааха табан жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргээ. Үнгэрэгшэ үе соо 18.538 центнер мяхан совхоздо үйлэдбэрилэгдэжэ, табан жэлэй түсэб 100,2 процент бэелүүлэгдэбэ. Тиихэдэ гүрэндэ 15.660 центнер мяха худалдаха байгаа һаа, 16.731 центнер тушаагаа гэхэ гү, али табан жэлэйнгээ түсэб 1.071 центнерээр үлүүлээ. Түгэсхэхы жэлэй дүүрэтэр ажахын гахайшад 300 центнерһээ багa бэшэ мяха тушаахань.

Табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэлгэдэ түрүү бригаданuудай, гахайшадай оруулһан хубита тон ехэ. Жэшээнь, Константин Илларионович Казазаевай ударидадаг бригада 1971—1975 онуудай туршада 10 мянган гахай шахан таргалуулжа, 9.539 центнер мяха абаа. Табан жэлэй түсэб 103,1 процент дүүргэгдээ.

Улаан-Үдын совхозой гахайшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Екатерина Алексеевна Тимофеева эрхимлэжэ ябана. Энэ нүхэр табан жэлэй туршада 2.654 центнер гахайн мяха үйлэдбэрилөө гэхэ гү, али хубиингаа даабариһаа гадуур 342 центнер мяха абаа. Ахалагша гахайшан Капитолина Илларионовна Казазаева ажахы дотороо хоёрдохи һууринда гараба. Шадамар бэрхэ энэ нүхэр 13 жэлэй туршада гахайшанаар ажаллана.

Совхозой гахайшад арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ гүрэндэ мяха тушааха даабаряа амжалтатай дүүргэхын тула һайн үндэһэ һуури мүнөө табижа эхилэнхэй. 4 мянга гаран гахай шахагдажа байна. Тэдэнэй зариманиинь декабрь соо, олонхинь ерэхэ жэлэй түрүүшын һаранuудта гүрэндэ тушаагдаха.

А. НАГАСЛАЕВ.

ОНЬҺОН АРГА НЭБТЭРҮҮЛЭГДЭНЭ

Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай нооһо илгаан сэбэрлэдэг цехтэ шэнэ түхеэрэлгэ тодхогдобо. Энэ түхеэрэлгэ «Машдеталь» гэжэ бүхэсоюзна институдай проектээр бүтээгдэһэн юм. Шэнэ түхеэрэлгэ хэрэглэһэнэй ашаар нооһо илгагшадай хүдэлмэри дүшэн процентээр хүнгэдхэгдэбэ.

Шэнэ онол арга, оньһон техникэ хэрэглэхэ хэрэгтэ эндэ ехэхэн анхарал хандуулагдадаг. Табан жэлэй туршада цехүүдые һэльбэн заһабарилһанай, түрүү онол арга нэбтэрүүлһэнэй ашаар ажалай бүтээсэ 51 процентээр дээшэлүүлэгдээ.

Арбадахи табан жэлдэ нооһо илгаха хүдэлмэри оньһон аргаар хэгдэдэг болохо.

Д-Д. ГАРМАЕВ.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР С. Т. ШЕЛКОВНИКОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Совхоздо удаан саг соо аша үрэтэйгөөр хүдэлжэ, тоолоһон ба экономическа хүдэлмэринүүдые шадамараар эмхидхэһэнэйнь түлөө 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Кабанскын аймагай «Кабанскын» совхозой ахамад бухгалтер нүхэр Шелковников Сергей Терентьевичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан.
1975 оной декабрин 25.

РОССИН ШАНГАЙ ЛАУРЕАДУУД

РСФСР-эй Гүрэнэй шангуудые олгодог РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Президиумэй комиссиин дурадхалнуудые РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет хаража үзөөд, 1975 ондо РСФСР-эй Гүрэнэй шангуудые иимэ хүнүүдтэ олгоо гэбэл:

Литературын талаар М. Горькиин нэрэмжэтэ шангуудые — Астафьев Виктор Петровичто, уран зохёолшо. — «Дабаан», «Һүүлшын дохилго», «Хулгай», «Мал адуулдаг хүбүүн басаган хоёр» гэжэ туужануудайнь түлөө; **Дамдинов** Николай Гармаевичта, поэт — «Дүрбэн тэнгэри», «Апрель» гэжэ шүлэгүүдэй ба поэмэнүүдэй номуудайнь түлөө; **Друнина** Юлия Владимировнада, поэтесса, — «Золгүй дуран байдаггүй» гэжэ шүлэгүүдэй номойнь түлөө; **Носов** Евгений Ивановичта, уран зохёолшо — «Нугын хилгана шууяна» гэжэ номойнь түлөө.

Хүгжэмэй искусствын талаар М. Глинкын нэрэмжэтэ шангуудые — Ахметов Фасиль Ахметгалиевичта, композитор — «Фарид Яруллинай дурасхаалда» гэжэ симфоническа поэмын түлөө; **Новиков** Андрей Порфильевичта, Сибириин ород арадай гүрэнэй хоорой уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ — 1972—1974 онуудай концертнэ программын түлөө; **Светланов** Евгений Федоровичто ССР Союзай Гүрэнэй академическэ симфоническа оркестрэй уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ, ахамад дирижер — 1972—1974 онуудай концертнэ программын. С. В. Рахманиновай симфоническа зохёол бүтээлдэ зорюулагдаһан бүлэг концертын түлөө.

Театральна искусствын талаар К. Станиславскиин нэрэмжэтэ шангуудые — Борисов Александр Федоровичто, актер — Ленинградтахи Гүрэнэй академическэ А. С. Пушкинай нэрэмжэтэ драмын театрта табигдаһан «Оёор соо», «Амигүй нэрэнүүд», «Шуурган» гэжэ зүжэгүүдтэ рольнуудые гүйсэдхэһэнэйнь түлөө; **Мосолова** Лидия Владимировнада, актриса — Пермиин областной драмын театрта табигдаһан «Залуу наһанаймнай шубуухайнууд». «Васса Железнова» гэжэ зүжэгүүдтэ рольнуудые гүйсэдхэһэнэйнь түлөө; **Симонов** Евгений Рубеновичтэ, режиссер, **Ульянов** Михаил Александровичта, актер — Гүрэнэй академическэ Евг. Вахтанговай нэрэмжэтэ театрта табигдаһан «Үдэрһөө үдэртэ» гэжэ зүжэгэй түлөө.

Н. К. Крупскаягай нэрэмжэтэ шангые — Князева Лидия Николаевнада, актриса — Москвагай Эдир харагшадай театрта табигдаһан «Том Кенти» гэжэ зүжэгтэ рольнуудые гүйсэдхэһэнэйнь түлөө.

Уран зурагай искусствын талаар И. Репинэй нэрэмжэтэ шангуудые — Зверьков Ефрем Ивановита, уран зурааша — «Сэнхир апрель», «Үбэлэй наран», «Ойто хизаарта», «Хойто зүгэй хабар» гэжэ зурагуудайнь түлөө; **Сафронов** Виктор Алексеевичтэ, уран зурааша — «Тангариг», «Гвардейскэ туг», «Сэрэгшын бэшэг» гэжэ зурагуудайнь түлөө; **Томский** Николай Васильевичта, скульптор — Москвада табигдаһан М. И. Кутузовай хүшөөгэй түлөө; **Григорян** Галина Сергеевнада, **Кузнецова** Мария Павловнада. **Махровская** Екатерина Владимировнада. **Николаева** Екатерина Яковлевнада, **Цыбина** Альбина Ивановнада, уран зураашад — Ивановска областиин текстильнэ предприятинуудта үргэнөөр нэхэгдэхэ элдэб будэй гоё һайхан шэмэглэл, үнгэ хээ зуража бүтээһэнэйнь түлөө.

Киноискусствын талаар аха дүүнэр Васильевтанай нэрэмжэтэ шангуудые — Бондарев Юрий Васильевичта, **Григорьев** Евгений Александровичта, сценариин авторнууд, **Егиазаров** Гавриил Георгиевичто, сценариин автор ба найруулан табиһан режиссер, **Добронравов** Федор Борисовичта, оператор-найруулан табигша, **Голиков** Василий Васильевичта, уран зурааша-шэмэглэгшэ, **Жженов** Георгий Степановичта, **Токарев** Борис Васильевичта, актернууд — «Мосфильм» гэжэ киностудида буулгагдаһан «Халуун саһан» гэжэ уран һайханай фильмын түлөө; **Лапшин** Ярополк Леонидовичта, найруулан табиһан режиссер, **Лукшин** Игорь Васильевичта, кинооператор — Свердловско киностудида буулгагдаһан «Приваловтанай миллионууд» гэжэ уран һайханай фильмын түлөө; **Зубков** Георгий Ивановичта, сценариин автор, **Андриканис** Евгений Николаевичта режиссер, **Степанов** Вячеслав Дмитриевичтэ, кинооператор — «Экран» гэжэ творческо нэгэдэлэй зохёон буулгаһан «Үгэеэ ойлголсон харилсалгын харгынуудаар» гэжэ баримтата телевизионно фильмын түлөө.

Архитектурын талаар РСФСР-эй Гүрэнэй шангуудые — Букреев Юрий Андреевичтэ, **Корнеева** Галина Ивановнада, **Неелова** Ольга Михайловнада, **Райтман** Семен Семеновичто — архитекторнууд, **Канайлов** Александр Васильевичта **Полетаев** Николай Павловичто, **Раузин** Григорий Исаевичта, **Седов** Иван Ивановичта — инженернүүд, **Балыков** Александр Владимировичта, **Лапотникова** Александра Павловнада — барилгашадай бригадирнууд, **Карпов** Олег Викторовичтэ, Миасс хотын ахамад архитектор — оршон тойронхи байгаалиин ойронь хүрэнгүй, Челябинска областиин Миасс хотын Хойто районой проект табижа, барилгын хэгдэһэнэй түлөө; **Горицкий** Анатолий Ивановичта, **Никулин** Геннадий Сергеевичтэ, архитекторнууд, **Григорьев** Юрий Александровичта, **Изьюров** Лев Васильевичта, **Пупков** Георгий Григорьевичто, **Растоскуев** Борис Александровичта, **Чулкевич** Лев Вячеславовичта, инженернүүд — СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ Красноярска гидроэлектростанциин архитектурын түлөө, **Жилкин** Валерий Константиновичта, **Костомаров** Герман Николаевичта, **Перченков** Евсей Вульфовичта, **Суворова** Галина Сергеевнада, архитекторнууд. **Чернов** Юрий Алексеевичтэ, **Эргардт** Артур Генриховичтэ, инженернүүд — дүүжэн харгытай «Домбай» гэжэ аяншалгын-спортивна гостиницын бүлэг барилгын проект табиһанай, барилгын хэгдэһэнэй түлөө.

(ТАСС).

ХҮДӨӨ АЖАХЫДА ХИМИ ХЭРЭГЛЭЛГЫН АСУУДАЛ

ХЭЛСЭХЭ БҮХЭРОССИН ЗҮБЛӨӨН

Хүдөө ажахыда хими хэрэглэлгын асуудал хэлеэхэ бүхэроссин зүблөөн декабрин 25-да Москвада нээгдээ. КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдээр, КПСС-эй аграрна политикын асуудалнуудаар нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн программна үгэнүүдээр табигдаһан зорилгонуудтай зохилдуулан, хүдөө ажахыда хими хэрэглэлгые улам нарижуулан һайжаруулха, хүдөө ажахыгаа саашадань бүри эршэтэй, ехэ ашаг үрэтэйгөөр хүгжөөхэ арганууд зүбшэн хэлсэгдэнэ.

Россин Федерациин колхозно ба совхозно үйлэдбэриин түрүүшүүл, ажахынуудай мэргэжэлтэд болон хүтэлбэрилэгшэд, партийна, Соведүүдэй, комсомолой ба ажахын эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэд зүблөөндэ сугларанхай.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. С. Соломенцев эхилэлгын үгэ хэлэжэ, зүблөөе нээбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй хүдөө ажахын министр Д. С. Полянский, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй ба РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведүүдэй харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд зүблөөнэй хүдэлмэридэ хабаадана.

РСФСР-эй Хүдөө ажахын министр Л. Я. Флорентьев, «Россельхозтехника» гэжэ бүхэроссин нэгэдэлэй түрүүлэгшэ Н. В. Босенко, химическэ промышленностиин министр Л. А. Костандов. партиин Марийска обкомой нэгэдэхи секретарь В. П. Никонов, Костромской областиин «Дружба» колхозой түрүүлэгшэ Л. А. Курашов, Ленинградска областиин «Пламя» совхозой директор Н. А. Каменский, Ростовско областиин партиин Азавско райкомой секретарь Г. А. Шкуро болон бусад зүблөөн дээрэ элидхэлнүүдые хээ.

Зүблөөн боложо үргэлжэлһөөр.

(ТАСС).

ТҮҮХЭ БА МҮНӨӨ САГ

Үхибүүдтэ зорюулагдаһан эрхим һайн уран зохёол бүтээлнүүдэй Бүхэроссин конкурсые «Миний Совет орон» гэһэн уряатайгаар үнгэргэхэ гэжэ РСФСР-эй Госкомиздат, Россин Федерациин Уран зохёолшодой ба Уран зураашадай холбоонууд, ВЛКСМ-эй ЦК соносхобо.

Конкурсын тематикань тон үргэн байна. Энэ хадаа Соведүүдэй ороной түүхые — Октябрьһаа эхилээд мүнөөдэр хүрэтэр эли тодоор зураглан харуулһан, совет ажабайдалай удха шэнжэ тухай, коммунис байгуулалтын амжалтанууд тухай үнэншэмэ тодоор хөөрэһэн зохёолнууд мүнөө сагай хүнүүдэй оюун бодолой удха шэнжые уудалан харуулһан номууд болоно.

Конкурс үнгэргэхэ хүндэтэ жюри эмхидхэгдээ. Энээндэ мэдээжэ уран зохёолшод болон уран зураашад, хэблэлэй ба журналнуудай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд ороно.

Эрхим гэжэ тоологдоһон зохёол бүтээлнүүд мүнгэн, урмашуулгын шангуудаар тэмдэглэгдэхэ юм.

(ТАСС).

съездһээ съезд хүрэтэр

Баргажанай, Байгалай, Итанцын леспромхозуудай коллективүүд түгэсхэхэ жэлэй даабари болзорһоонь 11 хоногоор урид дүүргэжэ, январиин нэгэн болотор үшөө 20 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ гэһэн зорилго урдаа табяад, хоорондоо мүрысэжэ байнхай. Баргажанай, Байгалай леспромхозуудай коллективүүд үнинһөө хойшо мүрысэнэ. Эдэнэр дундаа айлшалалсадаг, дүй дүршэлөө хубаалдадаг һайн һайхан заншалтай болонхой.

Баргажанай леспромхоз Буряадай «Забайкаллес» үйлэдбэриин нэгэдэлэй түрүү коллективүүдэй нэгэниинь мүн болоно. Леспромхозой коллектив модо бэлэдхэхэ, гүрэндэ продукци худалдаха табан жэлэйнгөө түсэб энэ оной октябрь һарада дүүргээ һэн.

Леспромхозой коллектив КПСС-эй XXV съездэдэ партиин ЦК-гай гаргаһан проект зүбшөн хэлсэжэ, шэнэ арбадахи табан жэл соо бүри һайнаар худэлхын тула арга боломжонуудаа зүбөөр хэрэглэдэг болохо гэһэн зорилго урдаа табина. Худэлмэришэд, инженерно-техническэ мэргэжэлтэд дутуу дунда юумэнүүдээ усадхажа, оньһон техникэеэ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха гэһэн дурадхалнуудые оруулна.

Баргажанай леспромхозой коллективэй ажал хэрэг саашанхи хараа зорилгонууд тухай манай газетын энэ хуудаһанда толилгодоһон материалнууд соо хэлэгдэнэ.

БАРГАЖАНАЙ МОДОШОДОЙ БАРДАМ АЛХАМ

АМЖАЛТАМНАЙ ЗОРИГЖУУЛНА

Манай Баргажанай леспромхозой коллектив юһэдэхи табан жэлэй туршада 1,855 мянган кубометр модо бэлэдхэжэ, 17 миллион түхэригэй продукци гүрэндэ худалдаха, ажалай бүтээсые 35 процентээр дээшэлүүлхэ гэһэн даабаряа Агуу ехэ октябриин социалис революциин 58 жэлэй ойн һайндэрэй урдахана дүүргээд, жэлэй дүүрэтэр үшөө 67 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ гэһэн зорилго урдаа табижа, үдэрһөө үдэртэ улам шангаар хүдэлжэ байна. Пунктнуудай, бригадануудай коллективүүд, модо зөөдэг машинануудай экипажнууд социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, хаба шадалаа гамнангүйгөөр хүдэлнэ. Манай леспромхозой коллектив юһэдэхи табан жэлэй туршада яһала һайнаар хүдэлжэ гараа. Теэд энэ бүхы амжалтанууд тиимэ бэлэхэнээр түйлагдаһан бэшэ юм. Хэдэн олон хүдэлмэришэдэй, инженерно-техническэ мэргэжэлтэдэй оролдосотой бэрхээр, эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлһэн дээрэһээл модо бэлэдхэхэ табан жэлэй даабари болзорһоо урид дүүргэгдээ гэжэ хэлэхэ байнаб.

Леспромхозой дирекци, партийна болон профсоюзай организацинууд социалис мүрысөө үргэн дэлисэтэйгээр эмхидхэхэ, ажалай сагые зүбөөр хэрэглэхэ, оньһон техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха хэрэгтэ ехэ анхарал табиһан байна. Социалис мүрысөөнэй үүргые дээшэлүүлхэ талаар манай леспромхоздо яһала ехэ хүдэлмэри хэгдээ.

Ажалдаа һайн үрэ дүн түйлаһан хүдэлмэришэд ходо урмашуулагдадаг. Тэдэнэй нэрэ соло Хүндэлэлэй дэбтэр соо бэшэгдэдэг. Эдэ хүдэлмэришэдтэ 15—20 түхэригэй мүнгэн шан, үгышье һаа үнэтэ бэлэг барюулагдадаг. Юһэдэхи табан жэлэй эхинһээ 36 хүдэлмэришэнэй нэрэ соло энэ дэбтэр дотор бэшэгдэбэ. Ажалдаа үндэр бүтээсэ түйлаһан хүдэлмэришэдэй хүндэлэлдэ Улаан туг үргэгдэдэг. Эдэнэй дүй дүршэл тухай хэлэгдэһэн «Сахилгаан хуудаһанууд» гаргагдадаг байха юм.

Леспромхозой 200 хүдэлмэришэдтэ «1973, 1974 онуудай социалис мүрысөөндэ илагша», 22 хүдэлмэришэднай «Юһэдэхи табан жэлэй ударник» гэһэн тэмдэгээр шагнагдаа.

Юһэдэхи табан жэлэй эхинһээ 212 хүдэлмэришэдтэ коммунис ажалай ударнигай хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо бэлэй. Ой модоной ажалда үни удаан хүдэлһэн хүдэлмэришэдтэ «Ажалай ветеран» гэһэн нэрэ олгогдодог болонхой. Энэ нэрэ солодо хүртэһэн хүдэлмэришэдтэ миинтээр түлеэень буулгажа үгэдэг байнабди. Тиигэхэдэ байрын гэрэй түлөөһыень леспромхознай түлэнэ. Ажалай ветерануудые ороной эрхим санаторинуудта жэлдээ нэгэ дахин эльгээнэбди. Юһэдэхи табан жэлэй эхинһээ 12 хүдэлмэришэдтэ энэ хүндэтэ нэрэ соло олгогдоо. Ажалдаа эрхим амжалта түйлаһан хүдэлмэришэд иигэжэ ходол урмашуулагдажа байдаг.

Леспромхозой хүдэлмэришэдэй байдал һуудалые һайжаруулха талаар һүүлэй жэлнүүдтэ горитой ехэ юумэн хэгдээ гэжэ сэхэ хэлэлтэй. Гусихын пунктын хүдэлмэришэдэй үхибүүдэй һураха дунда һургуулиин байшан баригдажа ашаглалгада үгтөө. Мүн 60 үхибүүдэй ябаха сад-яслиин байшан баригдаа һэн. Баргажанай-Адаг тосхондо баригдаһан сад-яслида мүнөө 200 үхибүүд ябана. Манай леспромхозой хүдэлмэришэдэй булта үхибүүд сад-яслида ябадаг болонхой. Байрын гэрнүүдые олоор баринабди. 1971 оной эхинһээ 1840 дүбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд баригдаа. Байгша оной дүрбэдэхи квартал соо хоёр бүлэ айлай ороходо табан гэр ашаглалгада үгэхэбди.

Хүдэлмэришэдые эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангаха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэбэ. Хамһабариин ажахытай болонхойбди. Мүнөө тэндээ 200 гахай харууһалнабди. 31 үнеэн бии. Леспромхозоймнай сад-яслинууд сагаан эдеэнэй зүйлөөр дутамаггүй хангагдадаг болонхой. 700 дүрбэлжэн метр талмай газарта теплицэ барижа байнхайбди. Иигээд өөрын үгэрсэ, помидор, огородой бэшэшье эдеэ ургуулжа эхилхэмнай.

Ойдо хүдэлдэг хүдэлмэришэдтэ халуун эдеэ бэлдэдэг болонхойбди. Хүдэлмэришэд оройдоол 50 мүнгэндэ садатараа эдеэлдэг. Хүдэлмэришэдэй байдал һуудалые һайжаруулха талаар манай леспромхозой дирекци, партийна болон профсоюзай организацинууд тон ехэ ажал хүдэлмэри хээ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Партиин XXIV съезд дээрэ ажалшадай байдал һуудалые эридээр һайжаруулха гэһэн шиидхэбэри баталан абтаа бэлэй. Энэ харза зорилгонуудые бэелүүлхэ талаар манай леспромхоздо ехэхэн юумэ хэгдэбэ. Мүнөө модо бэлэдхэгшэднай баян дэлгэрээр ажаһууна, эршэ зоригтойгоор ажаллана. Мотоцикл, холодильник, телевизор үгы айлые манай хүдэлмэришэдэй ажаһуудаг газарта олохогүйт. Табан жэлэй эхинһээ 115 хүдэлмэришэд хүнгэн машина, 440 хүдэлмэришэд мотоциклнуудые, 560 айл холодильник болон телевизорнуудые абаһан байна.

Леспромхозоймнай коллектив Совет гүрэнэй тогтоһоор 50 жэлэй ойдо зорюулагдан дэлгэрһэн бүхэсоюзна мүрысөөндэ илажа, Ойн баярай тэмдэгээр шагнагдаа бэлэй. Юһэдэхи табан жэлэй эхинһээ гурба дахин бүхэсоюзна мүрысөөндэ илажа, дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаа һэн. КПСС-эй Буряадай обкомой, Министрнүүдэй Соведэй дурасхаалта Улаан туг манай коллективтэ үлэнхэй. Бидэнэр юһэдэхи табан жэлэй эхинһээ яһала һайнаар хүдэлжэ гараабди. Энэ бүхы амжалтанууд социалис мүрысөө зүбөөр эмхидхэһэнэй, ажалшадай байдал һуудалые һайжаруулһанай ашаар лэ түйлагдаа гэжэ хэлэхэ байнаб.

Ажал хэрэгээ һайн мэдэдэг хүдэлмэришэд манай леспромхоздо олон лаб даа. Коммунис ажалай нэрэ солотой Лебяжиин пунктын коллектив юһэдэхи табан жэлэй эхинһээ хойшо модо бэлэдхэхэ һара бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргээ. Эдэнэр юһэдэхи табан жэл соо 922 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ даабаряа байгша оной сентябриин 1-дэ дүүргээ бэлэй.

Энэ пунктын коллектив яагаад иимэ һайн үрэ дүн түйладаг болоо гээшэб? Һүүлэй жэлнүүдтэ эндэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ехэ һайнаар ябуулагдана. Ажалдаа гарадаггүй, ажалай журам эбдэдэг хүдэлмэришэд эндэ үгы болонхой. Пунктын 26 хүдэлмэришэд табан жэлэйнгээ даабари болзорһоонь урид 4 жэл 3 һарын туршада дүүргээ бэлэй. Г. С. Яричин, И. С. Додонов, В. И. Тормозов гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригадануудай коллективүүд илангаяа һайн үрэ дүнгүүдые харуулаа.

Жэшээлхэдэ, Г. С. Яричинай даадаг бригадын коллектив юһэдэхи табан жэл соо 83.300 кубометр модо бэлэдхэхэ даабаритай аад, 114 мянган кубометр модо бэлэдхээд байна. Харин И. С. Додоновой бригадын коллектив табан жэлэй эхинһээ 92 мянган кубометр модо бэлэдхээд байна. Манай жолоошод модо бэлэдхэгшэдһээ дутуугүй хүдэлнэ. Үнинэй жолоошод В. А. Гагарин, М. М. Турта гэгшэд машинаяа һаадгүйгөөр ябуулжа, ойдо отологдоһон модо саг болзор соонь шэрэнэ. Жолоошон В. А. Гагарин табан жэлэй эхинһээ 40.000 кубометр модо доодо складта шэрэжэ, табан жэлэйнгээ даабари холо үлүүлэн дүүргэбэ.

Манай леспромхозой хүдэлмэришэд юһэдэхи табан жэл соо иимэ һайнаар хүдэлөө. Дүршэл шадабаряа дээшэлүүлээ. Хүдэлмэришэдэй байдал һуудал алишье талааршаа һайжараа. Бидэнэр арбадахи табан жэл соо бүри һайнаар хүдэлжэ, бага гаргашатайгаар ехэ модо бэлэдхэхэ арга боломжотой болонхойбди.

К. АРСЕНЬЕВ,
Баргажанай леспромхозой директор.

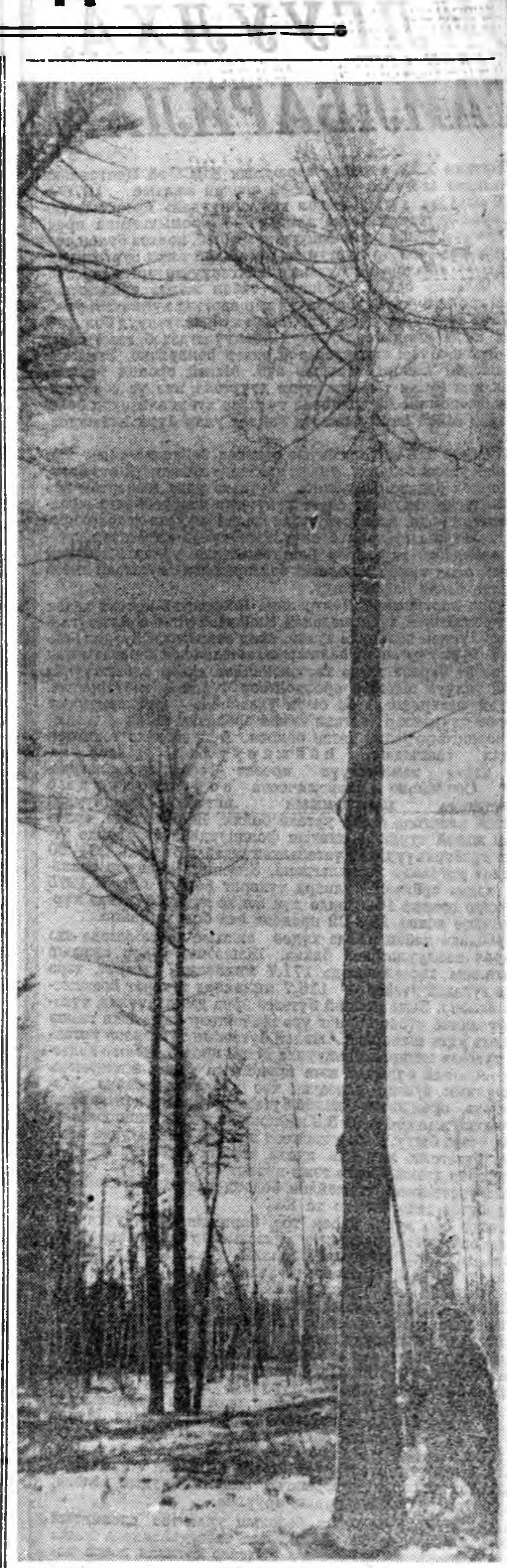
ЛЕСПРОМХОЗОЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

Николай Николаевич Кожевин леспромхозой эрхим жолоошодой нэгэниинь мүн болоно. Автомашинаяа бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа, ойһоо модо шэрэхэ даабаряа хододоо үлүүлэн дүүргэдэг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. Н. Кожевин.

Ойдо отологдоһон модо һаадгүйгөөр доодо складта шэрэхэ хэрэгтэ араатай погрузчигай оператор В. И. Афанасьев ехэхэн хубитаяа оруулна. Табан жэлэйнгээ даабари 4 жэл 3 һарын туршада дүүргээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. И. Афанасьев.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Лебяжиин пунктда.

„...Ой модоной, модо болбосоруулгын ба целлюлозно-саарһанай промышленностьда продукци бүтээн гаргалгые 20-25 процентээр ехэ болгохо. Ой модоной ба модо болбосоруулгын промышленностьда ажалай бүтээсые 25-27 процентээр, целлюлозно-саарһанай промышленностьда—23-25 процентээр дээшэлүүлхэ".

(КПСС-эй XXV съездэдэ партиин ЦК-гай гаргаһан проектһээ).

ОЛОНОЙ ОРОЛДОҺОНОЙ АШААР

Шэнэ онол арга, оньһон техникэ хэрэглэһэнэй ашаар ой модоной ба модо болбосоруулгын промышленностиин предприятинуудта ажалай бүтээсые 35 процентээр дээшэлүүлхэ гэһэн шиидхэбэри партиин XXIV съезд баталан абаа бэлэй. Энэ хараа зорилгонуудые болото дээрэнь бэелүүлхын тула модо бэлэдхэгшэд ехэхэн хүдэлмэри хэхэ болоо һэн. Ажалай бүтээсые яажа дээшэлүүлхэ, гээшэб? Манай Баргажанай леспромхозой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ мэргэжэлтэд энээн тушаа һайса бодомжолжо үзөө бэлэй. Хүсэд хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд бидэндэ, модо бэлэдхэгшэдтэ бии байгаа.

Зарим хүдэлмэришэд ойдо гаража, бага зэргэ хүдэлөөл һаа, болоо юм бэзэ гэжэ һанадаг. Теэд модон өөрөө отологдохогүй ха юм. Халаанай даабари өөрөө дүүргэгдэхэ бэшэ. Түсэб даабаряа дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын тула хүдэлмэришэн бүхэн үнэн зүрхэнһөө оролдожо хүдэлхэ болоно бшуу. Бидэнэр урдань һайхидал адляар гар хюрөөгөөр модо отолно бэшэбди. Бидэндэ бүтээсэ ехэтэй «Урал» хюрөө бии. Модо таллуулан шэрэхэ ТТ-4 түхэлэй тракторые тужын ёһотойл баатар гэжэ нэрлэнэбди. Иимэ хүсэ ехэтэй тракторнуудые, оньһон машинануудые модо бэлэдхэгшэд үнинэйл хүлеэдэг байгаа бшуу.

Юһэдэхи табан жэлэй эхинһээ шэнэ түхэлэй 26 трактор леспромхоздомнай абтаһан байна. Ойдо отологдоһон модо шэрэхэ Камацу, КРАЗ-235 түхэлэй хүсэ ехэтэй машинанууд манай леспромхозой автопаркда олон болонхой. Эдэ бүхы оньһон техникые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа шадабал, бидэнэр бага гаргашатайгаар, ехээр модо бэлэдхэхэ арга боломжотой байна ха юмбибди. Теэд булта хүдэлмэришэд энэ зорилгоёо бэелүүлжэ шадана гэхын аргагүй юм.

Жэшээлхэдэ, КРАЗ-235 түхэлэй машинануудта техническэ харууһа һайнаар хээд, зохидоор ябуулаа һаа, 150 мянган километр зайда ямаршье заһабари хэнгүйгөөр ябуулха арга боломжо бии. Теэд манай зарим жолоошод энэ машинануудые оройдоол 70—80 мянган километртэ ябуулаад эбдэжэрхидэг байна бшуу. Оньһон техникые миин байлгангүйгөөр, бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглахын тула дүй дүршэл, мэргэжэл шадабари хэрэгтэйл болодог шуу. Мүнөө жолоошодой, трактористнуудай, булта хүдэлмэришэдэй мэргэжэл шадабарие дээшэлүүлхэ гэһэн эрилтэ табигдана. Леспромхозоймнай жолоошод, трактористнууд олоороо һурана. Нэгэдэхи, хоёрдохи классай үнэмшэлгэтэй жолоошод олон болонхой. Эдэнэр машинануудаа һаадгүйгөөр ябуулжа, ехэ ашаа шэрэнэ.

Манай эрхим жолоошод М. М. Турта, Л. В. Мясников, И. Н. Гаськов гэгшэд ойдо отологдоһон модо саг соонь шэрэжэ гаргаха гэһэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр хүдэлнэ. Эдэнэр машинануудаа һайнаар ябуулжа, модо шэрэхэ үдэр бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэдэг. Манай үнинэй жолоошон Михаил Митрофанович Турта КРАЗ-235 түхэлэй машинаар юһэдэхи табан жэл соо 32 мянган кубометр модо шэрэхэ аад, алар 40000 кубометр модо доодо складта асараа. Бэшэшье олон жолоошоднай иимэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлжэ, ойдо отологдоһон модо саг болзор соонь шэрэжэ гаргана. Жолоошоднай автомашинануудаа бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа, түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

Бидэнэр модо бэлэдхэгшэд жолоошодой хойно орожо, «нюураа шоройдуулхагүй» гэһэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр хүдэлнэбди. Тракторнуудаа һайнаар хүдэлгэжэ, модо ехээр бэлэдхэхын тула булта хүдэлмэришэднай хаба шадалаа гамнангүйгөөр хүдэлнэ. Хүсэ ехэтэй трактор, машинанууд бидэнэй мэдэлдэ үгтэнхэй. Тэдээнээ һаадгүйгөөр хүдэлгэжэ, шадабал, ехэ модо бэлэдхэхэ байнабди. Тракторнуудые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглахын тула модо бэлэдхэхэ шэнэ онол арга хэрэглэгдэнэ.

Хурамхаанай леспромхозой суута хүдэлмэришэн В. С. Парамонов 1,5 халаанай гуримаар модо бэлэдхэжэ эхилээ һэмнай. Тракторнууд сүүдхэдөө оройдоол 7 часай туршада хүдэлгэгдэдэг һаа, 11—12 часай туршада ашаглагдадаг болоо һэн. Манай леспромхозой 7 бригадын коллектив 1,5 халаанай гуримаар ажалаа эмхидхэнэ.

Минии даадаг бригадын коллектив 1973 онһоо хойшо шэнэ гуримаар модо бэлэдхэнэ. Мүнөө бригададамни 7 хүн тоологдоно. ТТ-4 түхэлэй 2 трактортайбди. Энэ тракторнуудаа ээлжээлжэ байгаад отологдоһон модо таллуулнабди. Һайн шанартай модо ехээр бэлэдхэхын тула ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ шадаха хэрэгтэй. Бидэнэр мүнөө хүнгэн бэшэ газарта модо бэлэдхэнэбди. Хадын ташалан. Шулуу шохой. Трактор ябуулхада ехэл хүшэр юм. Гэбэшье дүршэл шадабаритай хүдэлмэришэд ямаршье хүшэр хүндэ газараар трактораа жолоодожо, модо шэрэхэ даабаряа дүүргэһэн, үлүүлэн дүүргэһэн байдаг шуу. Би Юрий Долговтой ээлжээлэн тракторта һуудагби. Үдэртөө 120—125 кубометр модо таллуулан шэрэжэ, даабаряа үлүүлэн дүүргэнэбди.

Бригадымнай модо отологшод В. В. Дандаров, А. А. Довгань гэгшэд «Урал» хюрөөгөөрөө шадамар бэрхээр модо отолно. Эдэнэр модо отолжо унагаахадаа, гидроклин хэрэгдэдэг. Бидэнэр энэ бүхы оньһон техникээ тон һайнаар, бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха гэжэ эрмэлзэнэбди. Энээн дээрэһээ мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлнэбди. Манай бригадын булта гэшүүд трактористын мэргэжэлтэйнүүд. Модо отолходоошье, гэшүүһэ сэбэрлэхэдээшье бэрхэнүүд. Ажалай һүүлдэ гү, али урда булта сугларжа, оньһон техникээ сэбэрлэдэг, тоһододог, жэжэ заһабари хэдэг заншалтайбди. Ажалай үедэ трактор гү, али модо отолдог хюрөө, гидроклин эбдэржэ, миин байха саг гарадаггүй. Энээн дээрэһээ хүдэлмэриин сагые хүсэдөөр хэрэглэнэбди. Оньһон техникэ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглагдана. Модо бэлэдхэхэ һара бүриин даабари үлүүлэн дүүргэгдэнэ.

Бидэнэр табан жэлэйнгээ даабари дүрбэн жэлэй туршада дүүргээ бэлэйбди. Юһэдэхи табан жэл соо 90 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ аад, 4 жэл 10 һарын туршада 117, 600 кибометр модо бэлэдхээд байнабди. Бригададамнай Коммунис ажалай нэрэ соло олгогдоһон юм. Леспромхозой эрхимэй эрхим бригада гэһэн нэрэ зүүжэ ябанхайбди. Манай бригадын коллективтэ «Баргажанай аймагай чемпион» гэһэн соло табан жэлэй эхинһээ хоёр дахин олгогдоо һэн. Бидэнэр бултадаа мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлэн, оролдожол хүдэлһэн дээрэһээ эдэ бүхы амжалтануудые түйлаабди. Бэшэ ямар нюуса бидэнэртэ байхаб даа.

Манай леспромхозой бэшэшье олон хүдэлмэришэд социалис мүрысөөндэ хабаадалсан, эршэтэй шангаар хүдэлнэ. Шэнэ онол арга, оньһон техникэ хэрэглэн, эбтэй зэтэйгээр хүдэлһэн хүдэлмэришэд ехэ модо бэлэдхэжэ, оронойнгоо барилганuудта эльгээнэ. Леспромхозоймнай коллектив табан жэлэйнгээ даабари хоёр һараар урдишалан дүүргэһэндээ урма баяртай. Эндэ бүхы хүдэлмэришэдэймнай оруулһан хубита бии. Бидэнэр оньһон техникээ һайнаар ашаглажа шадаһан дээрэһээ энэ бүхы амжалтануудые түйлаабди. Юһэдэхи табан жэлэй эхинһээ ажалай бүтээсые 35,6 процентээр дээшэлүүлжэ, партиин XXIV съездын табиһан зорилгонуудые бэелүүлээбди.

В. ТОРМОЗОВ,
леспромхозой бригадир.

Набтархан шэлэнүүдэй саанаһаа шаргал улаан наран шурган гараад, нарһан, шэнэһэн мододой орой дээгүүр элшэ туяагаа элбэгээр адхажа, хүнэй досоо баяртай мэдэрэл түрүүлнэ. Зулгаа үндэр модод һулахан һэбшээнһээ аалин-аалин найгажа, нэгэ жэгдэхэнээр шууяна. Багжагар улаан шэнэһэн мододой дунда табигдаһан сэнхир хүхэ шэрэтэй вагон-гэрнүүдтэ хүрэжэ ерэбэбди. Ойро тойрон хүн зон харагданагүй. Булта ажалдаа гараһан хэбэртэй. Эгээл захын вагон-гэртэ оробобди. Эндэ ариг сэбэр. Шараһан, шанаһан мяханай хоншуу үнэр гутана. Сагаан халаадтай залуухан эхэнэр бидэниие урин дулааханаар угтаба.

— Хүдэлмэришэдтөө эдеэень бэлдэжэ байнаб. Мүнөөдэр 32 хүн эдеэлхэ. Капустын шүлэ шананхайб. Мяха шаража байнаб. Шанагдаһан хартаабха бии. Бидэнээр сайлалсаарайгты, — гэжэ тогоошон Евдокия Черкасова бидэниие уриха юм.

— Евдокия дүрбэдэхи жэлээ хүдэлмэришэдтэмнай халуун эдеэ бэлдэнэ. Шанарынь һайн байдаг. Хүдэлмэришэднай тогоошоноо ехэл магтадаг, — гэжэ Баргажанай леспромхозой Гусихын пунктын начальник Л. Д. Шрагер хэлэжэ байгаа һэн. Хэдэхэн жэлэй саана энээгүүр ябахада ойдо хүдэлдэг хүдэлмэришэд өөр өөртөө эдеэгээ бэлдэдэг һэн. Эдэнэр сайгаа шанажа, үнэтэй сагаа миин һалгаадаг бэлэйл.

Мүнөө эдэнэр бэлэн эдеэ баряад, зохидоор амараад, ажалаа үргэлжэлүүлнэ ха юм. Һайнаар амараад хүдэлхэдэ урматайшье, ажал хэрэг бүтээсэтэйшье байдаг ха юм. Иигэжэ бодомжолһоор модо бэлэдхэгшэдэй участогта хүрэжэ ерэбэбди. Набтархан шэлын ташаланда хүдэлмэришэдэй модо бэлэдхэжэ байхань харагдана. Модо шэрэһэн тракторнууд хада руу буужа ябана. Эндэ мастер Семен Савельевич Чирковтой танилсагдаба.

Дүшөөд наһанай, үндэр томо бэетэй хүн бидэнэй гар шангаар адхан мэндэшэлэлсэнэ. Олон жэл ойдо хүдэлжэ, дүршэл шадабаритай болоһон хүн гэжэ тухайлхаар һэн. Тэрэ участогайнгаа хүдэлмэришэдые нэрэ обогоорнь дурдажа байгаад, хэнэй ямараар. хэдэн жэл ойдо хүдэлжэ байдагыень дэлгэрэнгыгээр хөөрэнэ. Семен Савельевич Чирков хамта хүдэлдэг хүдэлмэришэ нүхэдэйнгөө абари зангыень, мэргэжэл шадабариинь һайн мэдэдэг юм байна. Хүтэлбэрилэгшэ хүн иимэл байха ёһотой бшуу даа. Тэрэгүйгөөр хайшан гээд ажалаа зүбөөр эмхидхэхэбши.

Семен Савельевич модо бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ ниилээд хүдэлһэн. Улаан-Үдын ой модоной техникум заочноор дүүргэһэн юм. Долоодохи жэлээ эндэ мастераар хүдэлнэ. Участогайнь хүдэлмэришэд һара бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэжэ, социалис мүрысөөндэ эрхимлэнэ. Коллективтэнь коммунис ажалай нэрэ соло олгогдоһон байха юм. Энэ участогай хүдэлмэришэд юһэдэхи табан жэл соо 324 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ даабаряа байгша оной сентябрь һарада дүүргээ бэлэй. Эдэнэр партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлэлсэжэ байһандаа урма баяртайнууд.

КОММУНИС АЖАЛАЙ НЭРЭ СОЛОТОН

Мастер Семен Савельевич Чирков олон жэлэй туршада оролдосотой бэрхээр хүдэлжэ байһанайнгаа түлөө һаяшаг Ажалай алдар солын гурбадахи шатын орденоор шагнагдаһан юм. Энэ дээдын хайра шагналай харюуда бүри һайнаар хүдэлхэ, бага гаргашатайгаар ехэ модо бэлэдхэхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулха гэжэ мастер С. С. Чирков яһалал оролдодог юм байна.

— Участогтамни модо бэлэдхэгшэдэй гурбан бригада хүдэлнэ. Эдэнэр бултадаа халаан бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэдэг зон. А. А. Грязин, В. Т. Марковец гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригаданууд илангаяа һайн үрэ дүн түйлана, — гэжэ мастер С. С. Чирков хүдэлмэришэдөө магтана. Энэ участогай хүдэлмэришэдэй унаһан малгайгаа абаха сүлөөгүй хүдэлжэ байхань харагдана.

Владимир Тимофеевич Марковецын хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив бэшэнэйнгээ дундаһаа эрхимлэжэ ябана. Энэ бригада табан жэлэй туршада 70 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ аад, 90 мянган кубометр модо бэлэдхээд байна. Ажалай ёһотоймл баатарнууд гэжэ хэлэхээр. Энэ участогай бүхы хүдэлмэришэд иимэ урагшаа һанаатайгаар хүдэлнэ.

Зулгаа ута нарһан, шэнэһэн модо шагтагалһан трактор бидэнэй хажуугаар үнгэрбэ. Ойн дундахи багахан соорхойдо тэрэ модоёо буулгаад, байра дээрээ эрьелдэбэ. Владимир Тимофеевич Марковец өөрөө тракторай жолоодо һуунхай.

— Халаанай эхинһээ 60-аад кубометр модо таллуулан шэрээд байнаб. Үдын сайлалгын болотор үшөө 20-ёод кубометр модо эндэ асархаб,— гээд мэнэ һая буулгагдаһан модон тээшэ заана. Модо шэрэһэн үшөө нэгэ трактор шоройтооһо бурьюулан ниишэ ерэжэ ябана. Энэмнай Александр Алексеевич Грязинай бригадын трактор. Владимир Марковец нүхэрэйнгөө трактор хараһаар лэ скоростёо оруулжа, газаа дараадхиба. Тракторынь урилдааша моріндол собхорон урагшаа шуумайба. Модо бэлэдхэгшэд иигэжэ дундаа мүрысэн, ехэл шангаар хүдэлжэ байна.

— Владимир Тимофеевич молодец хүн даа! Ажалаа эмхидхэхэдээшье, өөрөө хүдэлхэдөөшье бэрхэ. Бригадынь гэшүүд үгэһөөнь гарадаггүй. Эдэш оролдоод хүдэлээ һаа, ямаршье бэрхэшээлнүүдые дабажа, ёһотой баатаршалга гаргахаар зон. Иимэ урагшаа һанаатайшуул олон һаа, хэдышье һайн байха һэм, — гэжэ нарһан мододой дундуур жэрэгэнээд тракторай ошоһон зүг тээшэ заан С. С. Чирков хэлэнэ.

Хүдэлмэришэдэй амардаг вагон-гэрнүүд соо архоун сэбэр. Ханадань элдэбын олон плакат зурагууд, стенднүүд, социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые бэшэдэг самбар үлгөөтэй.

В. Т. Марковецэй бригадын коллектив байгша оной 11 һарын даабариһаа гадуур 6100, А. А. Грязинай бригадын гэшүүд 5900 кубометр модо бэлэдхээ гэһэн соносхолнууд олоной анхарал татана. Гусихын пунктын хүдэлмэришэдтэй танилсаад, ажал хэрэг тухайнь хөөрэлдөөд байхадаа, эдэнэр партиин XXV съездэдэ зорюулан абаһан уялгаяа бэелүүлхэ дүүрэн арга боломжотой гэжэ ойлгоо һэмди.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: леспромхозой доодо складта.

С. БАЛДУЕВАЙ фотонууд.

А. М. ГОРЬКИИН НЭРЭМЖЭТЭ РСФСР-эй ГҮРЭНЭЙ ШАНДА ХҮРТЭҺЭНТЭЙНЬ ДАШАРАМДУУЛАН, БУРЯАДАЙ АССР-эй АРАДАЙ ПОЭТ НИКОЛАЙ ГАРМАЕВИЧ ДАМДИНОВЫЕ ХАЛУУНААР АМАРШАЛААД, СААШАНХИ ЗОХЁОХЫ АЖАЛДАНЬ ҮНЭН ЗҮРХЭНЬӨӨ АМЖАЛТА ХҮСЭНЭБДИ.

БАЙГАЛ ДАЛАЙН НЭРЭДЭ ХҮРЭМЭ

ТАБЯАД онуудай эхиндэ «Баргажан» гэжэ хүхэхэн гадартай ном блэлһээ гаража, тэрэ үеын залуушууй сэдьхэл эзэлээ агша һэн. Авторынь гажа ябаһан залуу поэт Николай мдинов байгаа. Николай Дамдинов рүүшынгээ номоор шэнэ һэбшээ гаулан, буряад поэзидэ зоримгойгоор халан орожо ерээ бэлэй. Философско долтой, мүн инаг дуран тухай мүрүдыень студентнэр сээжээр хэлэлсэ ябадаг байгаа.

Тэрэ гэһээр хорёод жэл үнгэршэбэ. эт Улаан-Үдэдэ, Москвада олон ном ргуулаа. Эбхэрэн ерэһэн долгито аргажанай», философско гүн бодолто Шэнхинээтэ нарһанай» удаа «Харгын лаан», «Дүрбэн тэнгэри», «Минии гша Ленин», «Доржо Банзаров тухай ун» гээд лэ тоолобол, сэхыень хэлэдэ, тоонышье алдагдашахоор болоош. «Дүрбэн тэнгэри», «Апрель» гэжэ нуудайнгаа түлөө поэт РСФСР-эй түнэй шанда хүртэбэ гэжэ дуулабабди. э ушар хадаа манай республикын онштые, уншагшадые баясуулха ёһоо баясуулна.

Мүнхэ габьяата
Мүнөөдэрэйнгөө толон соо —
Малгайн ашаае
Магнай дээрэһээ хобхолжо,
Одон заяата
Ахамад дууша Танайнгаа
Оюун бэлигэй
Орьёл өөдэ шэртэнэм! —

кэ «Хоца Намсараевай дурасхаалда» эн шүлэгэйнгөө 3-дахи хубиие автор эсхэһэн байна. Эдэ мүрнүүдээрээ ав дундуур наһанай, залуу үеын поэдэй һанажа ябаһан һаналые, бодо ябаһан бодолые гаргаа гэжэ хэлэр Буряад совет литературын үндэһэ урн табилсаһан ахамад поэдтээ иигэжэ хэнэй халуун үгэ хэлэхэ уялгатай. Зүгөөр эдэ мүрнүүд бүришье гүны удхатайтаар намда һанагдана. 50 ондо залуу уран зохёолшодой III ференци зарлагдаа һэн. Николай динов тэрэ үедэ республиканска 18и буряад дунда һургуулиин (мүнөө эхи интернат һургуули) 10-дахи сста һуража ябаа. Конференциин э залуушуулай зохёолнуудые зүбшэн элгэ боложо, тэндэ сугларһан эхи бэшэгшэд асарһан юумэнүүдээ унһаабзабди даа. Заримамнай хяа аалгажа, нүгөөдүүлнай магтуулаа эй. Магтуулагшадай тоодо Николай динов байгаа. Тэрэ «Агуу ехэ ном» эн шүлэгөө уншаа һэн. Зүбшэн хэлтэдэ хабаадалсажа һууһан а Намсараевич Намсараев тэшүлэгыень ехэ магтаа агша һэн. ан соогоо эгээл түрүүшынэ амиды уран зохёолшодые хаража рдан алдаһан намшуу хүнүүд амаа айшоод, үбгэн поэдэй үгые шагнаһан абди. Уран шүлэг гэжэ юун гээшэб һээ эхилээд, бэшэдэг хүн болбол байдал гүнзэгыгөөр мэдэхэ, юумэ айлан ойлгожо шадаха, хёрхо, һобайха ёһотой гэжэ ехэл зохидоор эй хэлэжэ һууһые мартахаар бэюм. Тиигэжэ Хоца Намсараевич биые уран зохёолой хүшэрхэншье, аншье замда үреэгээ һэн гэжэ һабби. Николай Дамдиновай шүлэг ахадаа, тэрэ уулзалга досоомни хароодхёо һэн.

ЭХЭТЭЙ хамта Николай Дамдинов «Агуу ехэ ном» гэжэ шүлэгөө ршье согсолбори соогоо оруулаагүй даа. Юрэдөө, тэрэниинь нэгэшье соонь би хараагүйб. Энэ юун тухэлэнэб гэхэдэ, поэт айхабтар ехэ этэйгээр шүлэгтөө хандадаг, хүсэд шээдүй гү гэжэ һанаһан юумэээ ээ аняад лэ, ном соогоо оруулжаргүй байна ха юм.

«Апрель» гэжэ ном соонь ороһон ад хэлэн дээрэ «Зунай аадар» гэсогсолбори соо толилогдоо) «Урагай ябадалай одо заяан тухай дуун» шүлэгыень би ехэ һонирхооб.

үтэжэл абаа һаа, хосорхогүй
түсэбүүдтэй,
ухы хүсэлөө урагшань би
шэдэнхэйб.
нэймнай наһан энэ дэлхэйдэ
хэмжүүртэй,
сэн тамиршье тоотой гэжэ
мэдэнхэйб.

ха аргагүй зүбөөр хэлэгдэһэн үгэ ха юм даа. Энэ дэлхэйдэ хүн тунаһаяа хооһон сууряан болгонгүй рэһэйбди гэжэ хүсэгдэнэ ха юм. заримдаа һэлэн хатарһаар ябатаон жэлнүүд үнгэршэһэн, хэһэн бүюумэн гэхэдэ алга байбал, ямар тайб! Одоол һанаан байгаад, һоёэээ болихо бшуу.

ригоо мүхэн гунхаһанайл хэрэггүй!
ной дундуур — һэшхэл дээрээ
хирэгүй,
мхой хобдогой ашаа шэрэбэб
гэлтэгүй,
игор сэдьхэлээр үнгэрхэмнай
болтогой.
ишье сагта, юуншье болоо һаа.
мэдэ:
ияар таранхайл замбуулинай туяан.
э дэлхэйдэ хэзээшье байхал
бидэндэ
ехэ наран.
үргэмжэлхэ одо заяан.

э мүрнүүдые тайлбарилһанай үлүү, хэнэй сэдьхэлдэ һууриия олохоор д.

НИКОЛАЙ Дамдинов үгэ бүхэнөө мүлидэг, арадайнгаа аман зохёолой баялигые зохидоор, тон лэ хэрэгтэй газартань хэрэглэжэ шададаг поэт юм. Советскэ Союзай Герой, гвардиин полковник В. Б. Борсоевой дурасхаалда зорюулан бэшэһэн «Баатарай соло» гэһэн шүлэгэйнь түрүүшын бадагые харая:

Алдар соло
Арбахан жэлһээ эгэрдэггүй, —
Зуушье жэлэй саанаһаа
Зуралзаса толордог.
Алдар соло — алтан мэтэ,
Жэбэрдэггүй.
Эрдэни шулуундал,
Элэхэ бүреэ
Үнгэ ородог.

«Эрдэни шулуун элэхэ бүреэ үнгэ ородог» гэһэн арадай мэдээжэ үгын удха хэрэглэн, гүнзэгы тобшолол хэһэн байна бшуу.

Алдар солодо —
Суурга, ласашье байдаггүй.
Аялга дуундал, тэрэш
Хашаа, ханаһаа айдаггүй.
Хэдышье доро дарагдаа һаа, —
гайхал! —
Хэмынгээ хүрэмсөөр,
Ургамалдал, бултайха.
Гүн ухаатанай,
Хонгёо дуутанай нэрэ соло
Гүрэн түрынгөө дэбисхэртэ хурса лэ.
Арад түмэнөө аршалаашадай
Соло алдар —
Адли тэрээнтэй **зэдэлсээрээ**
Аялдар!
Ухэлтэ һомонһоо далтирангүй.
үрдижэ,
Үбсүүгээрээ урагшаа дүүлиһэн
баатараа,
Үеынгөө нүхэртэл, басагадууднай
дурдажа,
Үбгэд хуурдан,
Суурхуулдаг лэ байтараа.

Энэ гурбан бадаг анхаралтайгаар уншажа үзэе. «Алдар солодо — суурга, ласашье, байдаггүй». Ямар хүлеэгдээгүй үгэнүүд гээшэб! «Үнэн юумэн үнөөрөө, үнэгэн малгай үнгөөрөө гэһэндэл, хэзээнэйшье үедэ үнэн зүб юумэн бодотоороо элирхэ гэһэн бодол тобойсо гарана бшуу даа. Гадна гэр барихадаа, булан булангыень тааруулан хоноожо, хана ханыень саб гэтэр зохёожо байһан модошо нарин дархан мэтэ, Николай Дамдинов шүлэгэйнгөө үгэ бүхэниие бодомжолжо, бадаг бүхэнөө бүрилдүүлдэг. Поэт шүлэгэйнгөө эхин мүрнүүдэй толгой холбуулан, һүүлэйнь рифмэнүүдые заатагүй тааруулдаг. Тиихэдэнь шүлэгынь эмхи гуримтай боложо үгэнэ. Юрэдөө, энэ хүмнай рифмэгүй шүлэг оройдоошье бэшэдэггүй гээшэ аабза. Дээрэ харуулагдаһан гурбан бадаг соо иимэ рифмэнүүд байна: **байдаггүй — айдаггүй, гайхал — бултайхал, нэрэ соло — хурса лэ, алдар аялдар.** Эдэ рифмэнүүд зэргэлһэн гэхэ гү, али паарна гээшэ. Тиихэдэ **үрдижэ — баатараа — дурдажа — байтараа** гэһэн үгэнүүдээр рифмэлэгдэһэн бадагыень анхарая. Энэмнай хэрээһэлэгдэһэн рифмэ гэгдэдэг ааб даа.

Николай Дамдиновай теоретическэ бэлэдхэл арсашагүй гээшэ. Уран бэлигээ саг үргэлжэ гүнзэгырүүлэн, марксизм-ленинизм оролдосотойгоор шудалдаг, нилээхэн эрдэмтэй поэдүүдэймнай нэгэн ха юм. «Минии багша — Ленин» гэжэ поэмыень уншахада, революционер-хүдэлмэришэн В. И. Бабушкинай намтарые, тэрээн тухай материалнуудые шэнжэлхэһээ гадна, Владимир Ильич Ленинэй зохёолнуудые дахин-дахин уншаа хаш гэжэ тухайлхаар байгаа һэн. Нэгэтэ уран зохёолшо Доржо Эрдынеев поэт тухай очерк бэшэхэ гэжэ гэртэнь ошоод ерэхэдээ, «Минии багша — Ленин», «Доржо Банзаров тухай дуун» гэжэ поэмэнүүдые бэшэхын тула нилээд хүдэлһэн, хэдэн дэбтэр конспект табиһан байна гэжэ хөөрэжэ ерээ агша һэн.

БАЙГАЛ тухай шүлэг бэшээгүй поэт бидэнэй дунда хомор аабза. Дэлхэйн шэмэг гэгдэһэн нуур-далайгаа. Буряад оронойнгоо, гүрэн түрынгөө нангин баялигые магтан дуулаһан хоор соо Николай Дамдиновай эршэтэ мүрнүүд соностохо, «Баясанаб даа, Байгални, шиниингээ түлөө!» гэжэ эхилһэн шүлэгөө поэт иимэ үгэнүүдээр түгэсхэһэн байна:

Хэды шухаг байһан тухайшни Ехэ
хуралдаа
Кремль соогоо удамаршаднай ярилдаа.
Зүблэлтэ гүрэмнай, нэгэ хүндэл,
сүмөөрөө
Зүбөөр шиидхэн, энхэ наһыеш
үмөөрөө.
Шиниимни хуби заяанда улад
хабаадана—
Чилидэ, Польшодо, Парижда,
Гаванада.
...Нэгэл хүсэлөө бишни ходо
дурданхайб:
Нэрэдэш хүрэмөөр нэермэ дуу
түрэдэг һайб!

Поэт Николай Дамдинов алдарта Байгал — арюухан далайнгаа нэрэдэ хүрэмөөр шүлэг, дуунуудые бэшэдэг, РСФСР-эй Гүрэнэй шан абахаараал абаба гээшэ.

Ц. ДОНДОГОИ.

Николай ДАМДИНОВ

ДҮРБЭН ТЭНГЭРИ

1. ХАБАРАЙ ТЭНГЭРИ

Харьялаа горходой **жолоонуудые сасагтуулһан,**
Хамар сорьёмоор **мойһоной эшэ набшатуулһан,**
Түрүүшын зэдэлгын **суурята дуугаар инсагаалһан,**
Түбиие тойроод, **азарга хурдаар табисагаалһан**
Хабатай һэргэлэн **хатар ульгам, таха тэгшэ**
Хабарай тэнгэри—**хазаарта мориншуу юм** гэгшэ!

2. НАМАРАЙ ТЭНГЭРИ

Уруудажа ябаһан сагай хэлбэрн ехэ ороо,
Ууртай сахилгааншье үгы, үдэршье хороо.
Һамгадай наранай арай гэжэл гарахада,
Һалхилаад, бороожоод, бүрхүүтэнэл ходо...
Назгай нобшо, хадуурхал аргаа бэдэрэнги,
Намарай тэнгэри — ногтото морин шэнги!

3. ЗУНАЙ ТЭНГЭРИ

Үбһэ ногоогоо, **айраг тарагаа дэлгэрүүлһэн,**
Үдэшын туяае **үүрэй толонтой зэргэлүүлһэн,**
Ладараар сүршэһэн, **наранаа хурсаар шатааһан,**
Аялдар **залуугай уралые зулмаан хатааһан,**
Зугаашашье, **хүдэлмэришэшье байхал**
Зунай тэнгэри — зуһалангаймнай майхан!

4. ҮБЭЛЭЙ ТЭНГЭРИ

Нажар намарай **бэлдэһэн намаае эдимгэй,**
Налюур газараар **бордоһо саһые шэдэмгэй,**
Мүнгэн шагтала мүльһэн **дээрэ хадамгай,**
Мүшэд зүүлтээ **энгэр дүүрэсэ сасамгай,**
Үндэр ханадаа **аршамал сэбэр хүхэ шэлтэй**
Үбэлэй тэнгэри — **үльгэрэй ордоноор жэшэлтэй!**

АЛДАРТА АПРЕЛЬ

Апрель һара... **Яажа шамайе**
Алдаршуулаа һаам, хэлыш, дээрэ хаб?
Хүхюун сэлмэг һайндэр — Майе
Хүтэлэн ерэнэлши гэжэшье хөөрэхэб.
Хүхэ сэгээн үнгэдэшни төөрихэб.
Лажам дайдыемнай нангин умайе
Аржагар үрэһөөр баяжуулдагыш түүрэхэб.
Үшөөһэнэй намаа гүлгэлөөд,
Үһэлиг зөөлэн, даарана һүниндөө...
Уһан унана. Ургынууд нюдэндөө
Униар шэнгээн бодоно, долгилоод.
Баабгай уухилан, һэринэ нүхэндөө
Байгаалиие залуудхажа һэлгүүлээд,
Бараалханал апрель һара бидэндээ.
Ерэн апрель гэдэргэнь һэхэгты:
Ехэ мүрэн — Волгын эрье дээр
Хүбүүн түроо һэн — нангин түсэбтэй!
Бүмбэрсэгэй баяшуул — ээдтэй
Бүргэд шэнги тэмсэлэйл эрдэнэр.
Агуу Ленинэй наһанай эхин дээр
Апрель һара — түрүүн бэшүүлхэ зэргэтэй.
Баһал нэгэ иимэ апрель тушаа...
Байгаалишье. Россишье һэринхэй.
Багша Ленин Финляндиһаа бусаа.
Броневигһаа галта үгээ хэлэнхэй.
Үглөөдэрынь — түүхэ үүдээ дэлинхэй:
Аянга мэтээр зэдэлээ сээжэ соо
Апрель һарада бэшэгдэһэн Тезисүүд!
Мүнөө — апрель. Хабарай хаһа.
Харин энэшье апрель бэһа
Задарюун омог мэдээсэлээр дорьбодоо:
Замбуулинай үүдэ татаал одоо
Залуу совет хүн! Дэлхэй бодоо,
Ужам нюдээ һарабшалан хёрходоо —
Улаан Талмайн угтамжые тодоо
Энхэ тэнюун лэ — нютагайм агаарынь!
Энэл — бүргэднай! Дайражашье үзыт.
Гарыень адхан, жаргалые хүсыт.
Дэмы бэшэ коммунист суугаарнь,
Дээрэнь надхаһан улаан тугаарнь.
Дээрэлхэдэггүй таряашан угаарнь
Магтан танижа: — Манайш, —
гэнэбди. — Гагарин!
Эхин табигдаа — марташагүй эхин.
Хооһон, харанхы дүлии хизаараар
Ходоро харайха онгосоёо бэхин.
Эндүүршэгүй эрдэмэй хизаараар
Угзаран, — урагшаа. дээшээ хүхин,
Наранай гэрэлэй гүйдэл ахин!
Энэл даа, — эрьеһэн галабай эхин!
Апрель һара — һалбаран задарһан набша...
Алдар зоригоор зүрхэн лугшана.
Аглаг тэнгэри улам агшана.
Марсда хүбүүдээ үдэшэхэ уяраата
Магтаал салюдай буу наяраата
Май һара тэндэ
майлын саанаһаа дабшана.

1961 он.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР И. В. БАРАННИКОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй **арадай гэгээрэлэй зургаануудта** олон жэлэй туршада **аша үрэтэйгөөр хүдэлһыень,** эрдэмтэдые, багшанарые бэлдэхэ хэрэгтэ **габьяатай байһыень** хараадаа абажа, 60 наһа **гүйсэһэнтэйнь** дашарамдуулан, СССР-эй педагогическа наукануудай **академиин дэргэдэхи** национальна һургуулинуудта **ород хэлэ заалгын эрдэм** шэнжэлгын институдай директорэй орлогшо, **педагогическа** эрдэмэй доктор, профессор **Баранников** Иннокентий Васильевичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан.
1975 оной декабрин 24.

ХИЛЫН СААНАҺАА
Телеграф
Телефон
Радио

ВЬЕНТЬЯН

ЛНДР-эй парламентын нэгэдэхи сесси

ТАСС

Лаосой Арадай-Демократическа Республикын Верховно национальна суглаанай нэгэдэхи сесси эндэ нээгдэбэ. Лаосой арадай түлөөлэгшэдэй национальна конгрессээр 1975 оной декабриин 2-то һунгагдаһан депутадууд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадана.

Верховно национальна суглаанай түрүүлэгшэ ЛНДР-эй президент Суфанувонг сесси дээрэ оролто үгэ хэлэбэ. Хүгжэлтынгөө шэнэ шатада — арад зоной оронойнгоо эзэтэйл эзэд болоһон арадай-демократическа республиканска байгуулалта бэхижүүлгын үедэ Лаос оробо гээд тэрэ тэмдэглээ.

Верховно национальна суглаанай үүргэ ба зорилгонууд тухай асуудалнуудые сесси зүбшэн хэлсээд, энэ суглаанай эрхэ, уялгануудые зохёон абаха байна.

ГАВАНА

Кубын арад зон һайшаана

ТАСС

Предприятинуудай коллективүүдэй жэлэйнгээ түсэбтэ даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэһэн тухай хөөрэһэн мэдээсэлнүүд Кубын бүхы заха булангуудһаа орожо үргэлжэлһээр. Ороной ажабайдалда болоһон түүхэтэ хэрэгтэ — Кубын Коммунис партиин мэнэ һаяхан дүүрэһэн I съездэ республикын ажалшад амжалтануудаа зорюулна. Партийна, гүрэнэй байгуулалтын шухала программна документнүүд энэ съезд дээрэ баталагдан абтаһан байгаа.

Ниитын ба хүдөө ажахын байгуулалтын албан зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд энэ жэлдэ илангаяа һайнаар ажаллаа. Эдэнэр жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь 15 хоногоор урид дүүргэбэ.

Мүнөө бүхы ороной хүн зон партиин хуралдаанай дүнгүүдые зүбшэн хэлсээд, һайшаан дэмжэжэ байна.

ЛИССАБОН

ПОРТУГАЛИДАХИ БАЙДАЛ ТУШАА

ТАСС

Ороной урда табигдаһан экономическа ба финансын асуудалнуудые, мүн Саг зуурын правительствые шэнэдхэн хубилгаха тухай асуудалые Португалиин политическэ тушаалтад зүбшэн хэлсэжэ үргэлжэлһээр.

Шэнэ жэлэй һайндэртэй дашарамдуулан, премьер-министр Пиньейру ди Азеведу радио ба телевиденеэр үгэ хэлэжэ, оронойнгоо арадта хандаһан байна. Мүнөө үедэ орон дотор тохёолдоһон бодото байдалые зүбөөр ойлгохо ёһотойт гэжэ тэрэ уряалба.

Ороной ниитэ политическэ байдалда зэбсэгтэ хүсэнүүдэй саашадаа хабаадалсаха тухай хэлэхэдээ, революциин хүгжэлтэ үшөө дүүрээдүй байһаар, политическэ партинуудай ба эдэнэй тала баригшадай хоорондохи харилсаанай ёһо гурим тогтоохо шухала гэжэ премьер-министр тэмдэглэбэ. Тиимэһээ зарим тэды хугасаа соо орон доторхи байдалые сахижа байхыень зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ даалгаха шухала байна.

Министнүүдэй Соведэй үшөө нэгэ заседани декабриин 23-да эндэ болобо. Ороной хуули гаргадаг суглаанай һунгалта 1976 оной апрелиин 25 болотор үнгэргэхэ тухай шухала политическэ шиидхэбэри заседани дээрэ абтаа. Учредительнэ суглаанай депутадуудай зохёон абаһан Португалиин шэнэ конституциин үндэһөөр хуули гаргадаг суглаан эмхидхэгдэхэ зэргэтэй.

Португалиин Коммунис партиин Генеральна секретарь А. Куньял Лиссабондохи гадаадын дипломадуудай нэгэдэлэй гэшүүдэй урда үгэ хэлэхэдээ, орон доторхи политическэ байдалай хэдэн асуудалаар ПКП-гэй хараа бодолые элирхэйлһэн байна.

Мүнөө үедэ Португалидахи социально-политическэ хубилалта демократическа революциин шатада ороод байна гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

БЕЛГРАД

СФРЮ-гэй Скупщинын сесси

ТАСС

Югославиин экономико ба социальна байдалые 1976 ондо хүгжөөхэ политика тухай тогтоол СФРЮ-гэй Скупщинын сесси дээрэ баталагдан абтаба. Орон дотор ниитын продукт үйлэдбэрилгые — 5,5 процентээр, промышленна үйлэдбэриие — 6 процентээр, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилэн абалгые 4 процентээр нэмээхэ гэжэ энээн дотор хараалагдана. Оршон ерэжэ байгаа шэнэ жэлдэ ажахын ашаг үрэ ба ажалай бүтээсэ дээшэлүүлжэ, ажалшадай байдал һайжаруулха гээшэ гол шухала зорилго болоно.

1976 ондо Федерациин бюджет 79,2 миллиард динар болохо гэжэ СФРЮ-гэй Скупщина баталба.

Югославиин экономико ба социальна байдалые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ түсэбые дары түргөөр бэлдэхэ тухай элидхэл СФРЮ-гэй Союзна Гүйсэдхэхэ вечэй түрүүлэгшын орлогшо Б. Шефер сесси дээрэ хэбэ.

БЕЙРУТ

ХЁМОРООТОЙ БАЙҺААР

ТАСС

Ливанай орон доторхи политическэ байдал хүшэр бэрхэшээлтэй байһаар. Һүүлэй үдэрнүүдтэ ороной зүүн хубидахи Захле хото шадархи байдал улам түбэг бэрхэшээлтэй болоһон байна. Нютагай хэблэлэй мэдээсэлэнэй ёһоор, хотодо, оршон тойронхи нютагуудта национально-патриотическа хүсэнүүдэй отрядуудай ба хархис үзэлтэй партинуудай зэбсэгтэ бүлэглэлнүүдэй хоорондо шанга тулалдаан болоһон байна. Эдэ тулалдаануудта армиин артиллериин зарим подразделенинүүд хархис үзэлтэй партинуудай тала руу ороһон байна гээд газетэнүүд тэмдэглэнэ. Гэхэтэй хамта Захле хотодо болоһон тулалдаануудта Палестинын отрядуудай хабаадаһан тухай баталамжые Палестинын информационно агентствын эндэ толилогдоһон мэдүүлгэ дотор орн таһа арсагдана. Эдэ баталамжа Ливандахи байдалые бури хүшэр хүндэ болгохо зорилготой.

Ливанай премьер-министр Р. Караме Сириин президент Х. Асад ба бусад хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдөөнүүдые хэһэн байна.

ПЕКИН

Гоминдановецуудые түрмэһөө табина

ТАСС

Гоминданай партийна ба захиргаанай урдын хүдэлмэрилэгшэдые, уездын гү, али полкын начальнигай, тэрээнһээ дээшэ зиндаагай сэрэгэй алба хаагшадые, тусхай агентнүүдые түрмэһөө сүлөөлхэ тэжэ КНР-эй сүүдэй албан зургаанууд шиидхэбэ гээд Синьхуа агентство мэдээсэнэ. Тайвань ошохо дуратайшуулда иимэ арга олгогдохо юм. «Мао Цзэ-дунай захиралтын үндэһөөр» энэ ябуулга үнгэргэгдэжэ байна гээд мэдээсэгдэнэ.

Гэхэ зуура, арад зондо зүрюу харша маоистнуудай гуримые дэмжэһэн олон тоото ябуулгын үеэр хашалта харшалалтануудта ороһон Хитадай олон мянгаад коммунистын, партийна ба гүрэнэй албан зургаануудай үнэн сэхэ хүдэлмэрилэгшэдэй хуби заяан тухай Пекиндэ юуншье дурдагданагүй.

БУЭНОС-АЙРЕС

АРГЕНТИНЭДЭХИ БАЙДАЛ

ТАСС

Буу зэбсэгээр түгэс хангагдаһан хархис үзэлтэй хэдэн бүлэг Аргентинын ниислэл хото шадар байрладаг сэрэгэй хэдэн подразделенинүүдтэ, ехэ арсеналда добтолһон байна. Сэрэгшэдэй ба добтологшодой хоорондо болоһон тулалдаанай үеэр 100 шахуу хүн алуулһан байгаа.

Энээнтэй дашарамдуулан, Аргентинын Коммунис партиин ЦК-гай гүйсэдхэхэ комитет мэдүүлгэ толилуулхадаа, хархис үзэлтэй эмхинүүдэй хорото муухай ябуулгануудые эрид буруушааба. Шуһа адхаралгата үйлэ хэрэгые зайсуулан сараха уряатайгаар Аргентинын Компарти ороной патриотическа ба демократическа хүсэнүүдтэ хандаа. Энэнь саашадаа граждан дайн болохо һүжэрхэдөө магадгүй. Гүрэнэй урбалта хэхэ гэһэн һэдэлгые зайсуулха ёһотойбди.

Аргентинын правительство тушаалһаа бууба. Гэбэшье президент Мария Эстела Мартинес де Перон тэрэниие баталаагүй, харин министрнүүдэй кабинедтэ түгэс найдажа байһанаа мэдүүлһэн байна.

Вьетнамай Демократическа Республика. Тон шухала удха шанартай Винь-Донхой гэһэн участогтахи түмэр харгын хүүргэнүүд шэнээр һэргээгдэн баригдажа байна.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хозыонг гэжэ хүүргэ дахинаа баригдажа эхилбэ.

ВИА — ТАСС-ай фото.

АЛАС-ДУРНЫН ХИЗААРТА

УҺА ХАМГААЛАН АРШАЛХА

Сахалин, Урда-Курильска олтирогууд шадархи далайн уһа бузарлалгые харууһан түрүүшын карта Урда-Сахалинай гидрометеорологическа обсерватори зохёон гаргаба. Энэ карта хадаа Охотско далай, Татарска хоолой, Япон далайн хойто хуби Номгон далайн районуудай уһанай нюрууе мэргэжэлтэдэй адаглан шэнжэлэлгын үрэ дүн болоно.

Самолёт дээрэһээ шэнжэлэлгэнүүд хэгдэһэн байна. Сахалинай областиин далайн уһа бузарлалгын хэмжээе саг үргэлжэ шалгажа байха ажалда иигэжэ эхин табигдаба. Оршон тойронхи уһанда хүнэй ажал ябуулгын үзүүлдэг нүлөөдэ сэгнэлтэ үгэхэ зорилготойгоор энэ хүдэлмэри хэгдэнэ.

Далайн уһанай булангир жэлэй ямар сагта, урасхалнууд болон сагай уларилай бусад ямар шалтагаанһаа хубилнаб гэжэ гидрометеорологууд тодорхойлхо аргатай.

Л. ЛИСОВСКИЙ, ТАСС-ай корр.

Южно-Сахалинск.

БАЙГААЛИ — УРАН ЗУРААША

Далайн биологиин институдта Япон далайда амидардаг далайн заяануудай заримыень шэнжэлгэ дүүрэбэ. Уһан соо хүдэлхэ зэр зэмсэгүүдые абажа, эрдэмтэд Агуу Петр булангдахи уһанай оёорһоо далайн хадхуурта амитадые суглуулдаг байгаа. Далайн заряануудай араг яһанда ургалтын зононууд гэжэ нэрлэмээр зүйлнүүд адаглагдажа, зүүн хадхууртанай наһые тодорхойлхо арга эрдэмтэдтэ олгоһон байна. Томо болгодог шэлээр тэдэниие харахада, гоё һайхан угалзата зураг болошоно. Үргэнөөр дайралдадаг заряануудай наһан тиигэжэ түрүүшынхеэ элирүүлэгдээ. Зарянууд 16 жэл соо ажамидаржа болохо юм байба. Энэ шэнжэлгэ эрдэмэй болон практическа ехэ удха шанартай.

М. РЫБАКОВ, ТАСС-ай корр.

Владивосток.

ПРОФЕССОР ҺУРАГШАДАЙ КРУЖОК ХҮТЭЛБЭРИЛНЭ

«Барилгын экономико» — студентнэр, барилгашад бэшэ, харин Хабаровскын һургуулинуудай аха классуудай һурагшад нимэ нэрэтэй кружогуудта ябадаг болоо. Ерээдүйдэ гэр байрын кварталнуудые, промышленна предприятинуудые бодхоолгодо тэдэнэр бэеэ һорихо гэжэ шиндээ бшуу. Политехническэ институдай эрдэмтэд вуз соогоо энэ кружок эмхидхээ. Экономикын эрдэмэй доктор профессор П. И. Сорокин тус кружогто хэшээлнүүдые хүтэлбэрилнэ.

Һурагшадые ерээдүйн мэргэжэлдэ мүнөөнһөө дадхаажа һургаха талаар институдай багшанар ехэ ажал ябуулдаг. Физическэ шэнжэлэлгэнүүдэй, тоолон-тодорхойлолгын машинануудта программна арга хэрэглэлгын, химиин, математика болон физикын кружогууд эмхидхэгдэнхэн. Кафедрые даагшанар, дүй дүршэлтэй эрдэмтэд тус кружогуудые хүтэлбэрилдэг юм.

В. ГРИГОРЬЕВ, ТАСС-ай корр.

Хабаровск.

УЗБЕГЭЙ ССР. Самарканд хотын шаажан амһартануудые бүтээн гаргадаг заводой бүтээлнүүдтэ Гүрэнэй шанарай тэмдэг олгогдонхой юм. Узбек үндэһэ яһатанай жэнхэни шэнжэтэй аяга, табагуудһаа бүридэһэн бэлэг болохо зүйлнүүдые энэ завод бүтээн гаргана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: уран зурааша Эльвира Джемилова сайн амһартануудые харуулжа байна.

ТАСС-ай фотохроника.

Солбон *АНГАБАЕВ:* ШҮЛЭГҮҮДЭЙ ШЭНЭ НОМҺОО

«Энээхэн шүлэгэй ном соо
Эжэлхэн нүхэдөө олоод,
Эльгэлжэ, дулаасажа, юрэдөө,
эрьежэ байхаар орооройгты.
Нара зүбөөр эрьелдэжэ,
Хара боросо сэбэрлэжэ,
ара, урдааш, эльгэндээш
нара залажа орооройгты.
Ажалай һаари гарһаа
абажа, угаажа хаяһан,
замай заарн хүлһөө
зулгаажа, зайлуулжа хаяһан,
зугаагаа зүрхэнһөө залажа,
угаагаад, урматай боложо,
уншаарайгты номыем нража,
ундаа харяаһаидал, ундалжа»,—
гэжэ нэгэ поэт
гэдэргэлһэндэл хэлэжэ,
гарай бэлэг болгожо,
баряа бэлэй номоо...
Агуу поэзи гээшэмнай
арюун, нангин байхаяа,
алтанһаа үлүү байхаяа,
айлдадаг, айлгадаг һэмнай.

* * *

Январь һара байгаа.
Ябагаар ябажал ябагдаа...
Ягаан тооһон соогуур
Ядаал гэжэ ябагдаа...
Эрхын шэнээн бэетэй,
Эхин классай хүбүүндэ
Үбэлэй эсэргүү хүйтэнтэй
Үсэрхэлдэн алхахань хэсүүл даа.
Барагдаха бэшэ даа, харгы,
Баргажан голой тохойгоор
Баруулжаа шэглэн шударгы
Барижал ябанаб шэг зүгөө.
Хойном гэнтэ морин
Хорд байса турьялай.
Хажуушаа халба һүрэн
Харгыһаа гарахадаа уналайб...
—Һуу!—гэжэ ооглоо
Һайхан шарга сооһоо.
Жаахан хүбүүд сошоод,
Зэмэтэй шэнгеэр зогсоо...
Шара тооһо хахалһаар
Шарга урагшаа һолжорно.
Шарга соо һууһаар
Шэхээш хүлдэһэнөө мэдэбэгүйб.

* * *

Борлойн дуулаа хада,
хоолойнь гараа хада,
хээрын шубууд бодожо,
үээлеэ татан шагнаха.
Бүлбэнэхөө болнхо булжамуур,
шалихаа болихо шагшага,
шара сэсэгүүд найгуур
хэжэ байгаад шагнаха.
Тохорюун, тохорюун
тэхэрин байжа шагнаха.
Тэхэ бабанын хүбүүн
сэхэ зогсон шагнаха.
Борлойн дуулаа хада,
хоолойнь гараа хада,
хээрын амитад булта
ээрэн байжа шагнаха.

ТОЛИ

ҮНЭН БОЛОҺОН УШАР

БААБГАЙТАЙ БАРИЛДАҺАН БААТАР

Сергей Очиров Армагай эхинэй Шугы, Хэрмэшэ гэжэ газарнуудаар агнаха гэжэ отогһоо гараһан байгаа. Нүгөө нүхэдынь — госпромхозой ангуушан Бадма Осоров нүгөө тээшээ гараха. Бадмын эсэгэ — пенсионер Найдан үбгэн моридойнгоо эдеэлсэ харангаа, гол тээшэ ошохо гэжэ хэлсэһэн байба. Тиигэжэ гурбан нүхэд гурбан тээшээ гараһан байгаа.

Залуу ангуушан Сергей Очиров отогһоо гараһаар хэрмэшэлэн, нилээд холохоно ябашаһан байба. Нэгэ добо тойрон гарахаяа ябатараа, гэнтэ барагар томо амитанай дүтэлжэ ябахые хараад, тайгын эзэн— баабгайе танимсаараа, зуг татаба. Бага калибрын буугаар буудажа гааруулһанай дэмы, ан хадаа үнгэрнэ бээз гэжэ һанан гэһэйнь, зайгуул арьяатан нохойень обёоржо лаб гэхэдээ, эзэндэнь дүтэлшэбэ. Айһан нохойнь эзэн тээшээ гүйжэ үйлэ татаа ха юм. Энээхэн һамбаанда буудаха гэжэ һанабашье, ангуушан үрдибэгүй. Баабгай бууень абажа, модо наншажархиба. Сергей бэһэдээ ябаһан бишыхан һүхэ абажа байһаар, баруун гараа бала бута бажуулгаба. Энээхэн тур зуурын тулалдаанай үедэ зайгуул баабгай галзууржа, Сергейе даража унаад һуухадань, нохойнь ерэжэ, тэрэниие нэгэ бага һамааруулһан байгаа. Тэрэ үедэнь Сергей донгорогоо зүүн гараараа абаад, баабгайе хоёр-гурба хадхаба. Теэд тэрэнь тоогоошьегүй. Харин бүри хүсэтэйгөөр дахин унагаагаад, толгойнь хуухые шэлэ талаһаань хуулажа, нюурыень халхалхаар оролдожо, һабардажа ороо ха юм. Толгойнгоо ехээр үбдэхэдэ, Сергей зүүн гараараа шархаяа бүглэхэ һанаатай хүдэлэн гэхэдээ, балсангаа абхуулжархёо.

Эндэл эгээл аюултай сагынь ерэбэ. Хоёр гаргүй үлэһэн хүн тайгын эзэнтэй ямар тулалдаа хэхэб даа? Тэрэнь Сергейе уруунь харуулжа, дээрэһээнь урда хоёр хүлөөрөө гэшхэбэ. Имагтал нохойдо һаатажа байгаа. Нохойн дүтэлөөд ерэхэдэ, тэрэнэй хойноһоо баабгай намнаад лэ ошожо, Сергейн амяа абаха арга олгобо. Теэд үлэн хооһон, туранхалжа ябаһан баабгай удаан саг соо нохойтой носолдохо аргагүй байжа, «олзоёо» тэбэреэд, хажуу тээшэнь шэрэжэ, унаһан бүдүүн дархи модоной захада абаашажа, тэрээгээр даражархиха һанаатай байгаа ха. Сергейн зол болоходоо, тэрэ модон орбонгоороо газарһаа һалажа үгэнгүй, баабгайн хэды дахин угзаржа ядаад орхихыень Сергей шагнажа хэбтээ ха юм. Сергейн амяа татахада ерээд шагнаархан, гэшхэжэ үзөөд, эрьелдүүлхые оролдобо. Мэдээ таблагүй Сергей хуушанай ангуушадай хөөрэлдэдэг тухай һанаандаа оруулжа, нюураа нюухые оролдожо, ходо уруугаа хараад хэбтэбэ ха.

— Ямаршье баабгай хүнэй нюурһаа ехээр айдаг тиимэһээ нюурыень хүшахые оролдодог, — гэжэ ангуушад хөөрэлдэдэг байгаа.

Унаһан дархияа диилэжэ ядаһан баабгай модонойнгоо захада Сергейе абаашажа, забһар руунь шэхээд, элдэбын гэшүүһэ, модоной орбонгоор булажа захалба. Тэрэ үедэнь Сергей нэгэ удаа шангаханаар амилжа байһаар, алуулшан алдаба.

Сухалдаһан баабгай томохон орбон модо асаржа, толгой дээрэнь хаяжархёо. Тэрэнь модо дүндылэн унаа бшуу. Тиигэжэ Сергейн толгой бүтэн үлөө гээшэ.

Тойроод лэ хусажа байһан нохойдонь сухалдаад ошоһон баабгай үшөө 2—3 дахин ерэжэ шагнаад лэ, «амигүй болгон» олзоёо амта оруулжа, нэгшээгээд эдихэ һанаатай саашалаа ха. Сергейн нохой улам саашань баабгайе дахуулжа, эзэеэ мартуулан абараа. Баабгай «дарасаяа» ерэжэ эрьедэг юм гэжэ олон дахин дуулаһан Сергей тэрэниие шагнаархан, нилээд үни, 1,5—2 час тухай тэндээ хэбтээ. Нохойнгоо бусажа ерээд, тойрон гангинахадань, баабгай дүтэ үгы гэжэ ойлгоод, арай шамай гэжэ «дараса» дороһоо бодоһон байгаа.

Сергейн һэргылэн шагнаархахада, нохойнь эзэндээ дүтэлэн ерэжэ, нюурайнь, нюдэн дээрэхи шархануудай хаташаһан шуһа, шорой долёон, нюдыень харадаг болгобо. Теэд арайхан гэжэ бодоһон Сергей түрүүшынгээ тулалдаанай үедэ баабгайда хуха сохюулан алдаһан буугаа оложо, арайхан гэжэ хүзүүндээ шагтагалаад, саашаа гэшхэлбэ. Удаан ябаха арганьһалажа, толгойнгоо эрьехэдэ, горхондо дүтэлөөд унашоо. Тулаха гаргүй һэн тула бэеэрээ эрьелдэн мухарижа. уһанһаа уугаад, нюурайнгаа шархые хүйтэн уһаар сохюулаад, бага зэргэ нэгээ ороһон мэтэ болобо. Тэндэһээ сааша элдэб аргаар урагшаа ябажа, үдэрэй 4 часта отогтоо хүрэһэн байгаа. Заримдаа унашоод хэбтэхэдэнь, нохойнь нюурыень долёожо, хубсаһанһаань татажа бодхоожо ябаа.

Талаан болоходоо, Бадма нүхэрынь энэ үдэр эртэхэнэ — 6 часай үеэр отогтоо бусажа, түрүүшын туһаламжа хүргөө. Тингэһээр Найдан үбгэн ерэжэ, Бадмаяа дары тосхон гээшэ ябуулһан байна.

Баабгайтай тулалдажа байхадаа, бар хүсөөрөө хаанашье хүрэхэгүйб гэжэ лаб мэдэрһэн залуу ангуушан арьяатаниие мэхэлхэ хэрэгтэй гэжэ бодоһон байгаа. Тиимэһээ мэдээ табихагүй гэжэ бодоод, али болохоор бэеэ бариһан, бүхы нервэеэ шангадхаа ха юм. Нютагайнгаа һургуулида һурахадаа, сэрэгэй албанда ябахадаа, хүбүүн спортдо хабаадалсажа, бэеэ хатуужуулһан байха. Тэрэнь аюулай үедэ туһатай байба ха юм.

Алцагай ангуушадай нэгэн Сергей Очиров тайгын эзэнтэй тулалдаад, илажа гараа гэшэ. «Хашараг лэ баабгай гээшэ ха, түл дээрээ бодоходоо намһаа нэгэ бага үндэр байгаа һэн», — гэжэ мүнөө Сергей хөөрэнэ. Сергейн бэеын үндэрэй хэмжүүр 180 сантиметр гэжэ нэбтэр дээрэнь бэшээтэй. Гайтайхан лэ хашараг ябаа гээшэ. Зунай сагта таргалжа үндеэгүй аад, эшээндэ ороогүй иимэ зайгуул баабгайнууд һүүлэй жэлнүүдтэ али олон ушардаг болоо гэжэ ангуушад хэлсэдэг болонхой.

Мүнөө Сергей Очировай бэе һайн, шархануудынь бүтэжэ байна. Петропавловкын больницын хирургнууд А. Н. Дуров, А. И. Марсян гэгшэд ехэ оролдолго гаргаа.

Иимэ хатуу зоригтой Сергей Очиров мэтэ хүнүүд газардахагүй. Дахин лэ агнуурида гараха юм бээз.

Д. АЮШЕЕВ,
манай корр.

БАТ-СҮМБЭРЭЙ ГУРГАЛДАЙ

Арадай Монгол орондо эхэнэрнүүд ажабайдалай бүхы һалбарнуудта эдэбхитэйгээр хабаададаг юм. Нниитын ашатай туһатай ажал дээрэ хүдэлдэг хүнүүдэй хахад хубинь эхэнэрнүүд мүн. Гүрэнэй засагай дээдын зургаанда—Арадай Ехэ хуралда дэбжүүлэгдэһэн депутадуудай дүрбэнэй нэгэ хубинь эхэнэрнүүд болоно.

Монголой арадай интеллигенциин залуу түлөөлэгшэ артистка Х. Уртнасан тухай хөөрэхэмнай.

Үни холын ёһо заншалаар Гүрэнэй оперо, баледэй театрта шэнэ жэлэй хаһа сагые Б. Дамдинсурэнэй «Ушартай гурбан толгой» гэжэ хүгжэмтэ драмаар нээдэг юм. Монголой мүнөөнэй литературын үндэһэ һуури табигшадай нэгэн Д. Нацагдорж оперын либреттэ бэшэһэн байгаа. Балган гэжэ нэрэтэй түйлай баян хаан һамган болгохые хүсэжэ, инаг дуратай хүбүүнһээнь сэбэр һайхан Нансалмаае буляажа абаһан юм гэхэ. Зүгөөр Нансалмаада дуратай Юндэн гэжэ эдир залуу хүбүүн ажалша малша зоной туһаламжаар дуратай басагаяа сүлөөлжэ гаргаһан байгаа.

Энэ оперо Монгол орондо ехэл алдаршанхай юм. Уянгата һайхан хүгжэм, арадай аялга дуунууд, утаар татагдан дуулагдадаг дуунууд, хубисхалай урда тээ монгол эхэнэрнүүдэй хүшэр хүндэ хуби заяан тухай үнэн хөөрөөн шагнагшадые ехээр һонирхуулдаг, зүрхэ сэдьхэлыень буляадаг байна.

Залуу артистка Х. Уртнасан энэ жэлдэ Нансалмаагай парти гүйсэдхэхэдөө, ехэ амжалта туйлаа.

Фашис Германиие, милитарис Японие һамна бута сохижо, илаһан жэлдэ Уртнасан сэрэгшын, офицер—хэлхеэ холбоошоной булэдэ түрөө һэн. Эсэгынгээ сэрэгэй албанһаа табигдаһанай һүүлээр бүлэнь Түб аймагай Бат-Сүмбэр сомондо ажаһууһан юм. Эсэгэнь малшадай бригадые хүтэлбэрилөө, эхэнь һаалишанаар ажаллаа. Уртнасанай эхэ—А. Авирмэд түрүүшын эхэнэр боложо, 1959 ондо МНР-эй Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртөө һэн. Һү һаалгаар урдань туйлагдаагүй ехэ амжалта туйлаһанайнь түлөө тэрэндэ энэ үндэр нэрэ зэргэ олгогдоһон байгаа.

Уртнасан бага балшар наһанһаа дуулаха дуратай һэн. Тиимэһээ уран һайханай бүлгэмэй кружогуудта ябажа, концертнүүдтэ хабаададаг байгаа. МНР-эй арадай дуу, хатарай гүрэнэй ансамбль дуушадай конкурс соносхоо юм ха гэжэ арбан долоотой ябахадаа тэрэ дуулаа һэн. Эдир басаган Улаан-Баатар ошожо, конкурсдо амжалта туйлаад, ансамбльда абтаһан байгаа. Тэрэ гэһэнһээ хойшо мэдээжэ коллективтэ зохёохы ажалаа эхилһэн намтартай. Удаань Уртнасан гүрэнэй оперо, баледэй театрай дэргэдэхи студида һурахаяа оробо. Тиигээд Софи ошожо, элитэ мэдээжэ болгар багша Христо Брымбаровай хүтэлбэри доро хоёр жэл соо мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлһэн байна. 1972 онһоо Гүрэнэй оперо, баледэй театрай дуушан болонхой. Б. Дамдинсурэнэй «Шарын голой гурбан хаашуул» гэжэ оперодо Рогмогуагай, Дж. Пуччиниин «Мадам Баттерфляй» гэжэ оперодо Чио-Чио-Санай партиие гүйсэдхэн наадахадаа, хододоо ехэ амжалта туйлададаг.

Хүшэгын саана һуунабди. Уртнасан концертын гоё һайхан хубсаһаяа үмдэнхэй репетициһээ сэхэ ерэбэ. Тэрээнтэй хөөрэлдэхэдэ аятай зохид. Тэрэ урин зулгы зантай хүн юм. Энэ жэлдэ Уртнасан Улаан-Баатар хотын ажалшадай депутадуудай хуралай депутадаар һунгагдаа гэээд мэдэжэ абабаб. Нниитын хүдэлмэри тэрэнэй сэдьхэл ханаадаг. «Хүнүүдтэ шадалаараал туһалагшаб даа»,— гэжэ тэрэ хөөрэнэ. Нүхэртээ хамта (нүхэрынь журналист юм) гурбан үхибүү үндылгэн ехэ болгожо байна. Хоёр ехэнь һургуулида һурана, одхониинь хүүгэдэй саадта ябана. Театрта хүдэлхэһөө гадна, концертнүүдтэ хабаададаг. Гастролёор Советскэ Союзда, Венгридэ, Болгарида, ГДР-тэ, Румынида, Югославида ошожо ерэһэн байгаа.

— Зүрхэ сэдьхэлдэм хододоо үлэхэ ушар ажабайдалдамни болоо һэн,—гэжэ Уртнасан хөөрэнэ.—Хүндэтэ айлшанаа хилээмэ-дабһаар угтаха һайн һайхан ёһо заншал таанадта бии. Харин бидэ хани барисаагаа хүндэлжэ байһанаа тэмдэглэн, гоё һайхан хадаг дээрэ мүнгэн аяга соо сагаан эдеэ хүндэтэ айлшандаа баридаг заншалтайбди. 1966 ондо, Советскэ Союзай партийно-правительственна делегациин Монгол орондо ерээд байха үедэ, Леонид Ильич Брежневтэ хадаг бариха зол хубитай байгаа һэм. Энэ хүндэтэ даалгабари дүүргэхэлээ, сэдьхэлээ ехээр хүдэлгэһыемни ойлгоно гээшэ гүт!

— Ерээдүйдэ ямар түсэбүүдтэйбта?—гэһэн заншалта асуудал табибаб.

— Виолеттын парти гүйсэдхэхые бэлдэжэ байнаб. «Травиатын» премьерэ ерэхэ жэлдэ манай театрта болохо ёһотой. Оперын дуушадай Болгарида, Японодо үнгэргэгдэхэ уласхоорондын хоёр конкурсдо хабаадаха һанаатайб.

А. ЧЕРНЕЦКИЙ,
АПН-эй корр.

Улаан-Баатар.

△ ▽ □

Доржи Нимаев Хэжэнгын аймагай «50 лет Октября» совхозой Худанай Үртөө гэжэ нютагта киномеханигаар үнихэнэй ажаллана. Сүлөөтэй сагтаа энэ нүхэрнай фотоаппарадаа абажа, байгаалиин үзэсхэлэниие буулгадаг, һонирхолтой фотоэтюдүүдые хэдэг юм. Тэрэнэй фото-зурагууд «Хэжэнгын гол». «Шэнэ Үдэ» газетэнүүдтэ саг үргэлжэ барлагдадаг байна. Мүнөө Доржи Нимаевай «Танай ёлко бэлэн гү?» гэһэн фотоэтюд уншагшадайнгаа анхаралда дурадханабди.

△ ▽ □

ФЕЛЬЕТОН

ТАРХИ ЗАЛГИҺАН... АРХИ

ЮУН ГЭЖЭ һананабта, уншагшад? Зарим хүн архи залгин гэхэдээ, юундэ хиирэһэн шоның абаритай болошодог хаб? Ээзлүүдгүй гарынь зохолоод лэ, шуһа гүйшэһэн һогтуу нюдэеэ улхархай соогуураа эрьелдүүлэн, хүдэлһэн юумыел обёорходоо, шүдэеэ хабиран, нюдаргын шалаа гаргаха гэжэ ябадаг гээшэб?

Улаан-Үдэдэ нэгэ иимэ ушар болоһон юм. Гоголиин нэрэмжэтэ үйлсэдэ Баннов гэжэ обогтой хүн хахадай халуунтайхан болошонхой, хэниие үрсэгэнүүлхэм ааб гэжэ шуухиран ябатараа, Меньшиков гэгшые золгожорхёод, тархи түрүүгүй шааба ха. Ягаашьегүй ябаһан Меньшиков аюулай болохые хүлеэгээгүй дээрэһээ дан ехээр сошожо, пүүд шулуун толгойдом буушаба гэжэ һанахатаяа адли унашаба.

Эрэ гээшэб гэжэ бэеэ хүндэлдэг хүн унаһан хүниие дээрэһээнь заяандаашье нэрбэдэгтгүй ёһотой гээшэ ааб даа. Теэд Баннов нэрэ хүндын ёһо гурим сахихаһаа байтагай, ямаршье зэмэгүй, талада ябаһан хүниие сохижо унагаамсаараа сээжэ, гэдэһэ руунь үдьхэлжэ эхилбэ. Тиихэдээ сохюулагшынгаа гурбадахи, дүрбэдэхи хабһануудые хуха үдьхэлһэн байгаа. Хэрбээ ондоо хүнүүдэй обёоржо абаагүй һаа, яаха байһан юм ааб?..

Банновай нюдаргашье нилээн хүндэхэн байшоо. Меньшиковэй хабһан гэмтэхэһээ гадна, тархинь хахарһан байгаа. Тиигэжэ Меньшиков **хүдэлмэриин 46 үдэр соо** больницада хэбтэжэ аргалуулха баатай болоо.

Эрхэтэн Меньшиков хулигаан ааша гаргаһан Банновые засагай зургаанда мүргэхэ ёһоороо мүргөө. Улаан-Үдэ хотын Советскэ районой арадай сүүдэй шиидхэбэреэр хулигаан Баннов эрхэтэн Меньшиковтэ хохидол ушаруулһанайнгаа түлөө 521 түхэриг 48 мүнгэ түлэһэн байха юм.

Баннов шэнгеэр аашалдаг хүнүүдэй нюдаргаһаа гэмтэжэ, ажалһаа саг зуура һамшаһан хүнүүдэй больнична саарһанай түлөөһые профсоюз даажа абадаг байна. Жэшээнь, Улаан-Үдэ хотын сүүдүүдэй шиидхэбэринүүдые шэнжэлжэ үзэхэдэ, 1975 оной арбан һара соо профсоюзна эмхинүүдэй зүгһөө мэдүүлгэ орожо, архиншадай гэмээр хохидоһон хүнүүдэй больнична саарһаар түлэгдэһэн мүнгэ архиншадһаа нэгэшье дахин нэхэһэн ушар байхагүй. Хулигаануудһаа, архиншадһаа тэрэ гаргашын мүнгэ профсоюз нэхэхэ эрхэтэй ха юм!

Архиншадай гэмээр ажалай хэды шэнээн саг хаягдаһаб, хэды сэхэ сэбэр хүнүүд хохидоноб, усалда ороноб гэжэ тоолохо болоо һаа, ехэ олон байха юм.

АРХЯАР ЭДЕЭ ХЭЖЭ ябадагууд гэр бүлэдөө хэды ехэ хохидол ушаруулдаг гээшэб?

1975 оной октябрийн 7-до Улаан-Үдын Советскэ районой арадай сүүд П. Г. Смирнова гэгшын мэдүүлгэ хаража үзөө. Энэ эхэнэр өөрынгөө үбгэн А. И. Смирнов гэгшые мүргэбэ.

Смирнов хадаа 30 наһатай, шираг дундаа ябаһан хүн. Судна бүтээлгын заводой хүдэлмэришэн. Һамгатай, 5 наһатай үхибүүтэй хүн аад, олоһон мүнгэеэ архи болгожо уудаг байба. Архиин ушараар хэды дахин милицидэ дуудуулдаг, хүдэлмэридөө зэмэлүүлдэг, шан абаха эрхэеэ хаһуулдаг, суглаан дээрэ хэлсүүлдэг байба. Теэд тэрэ бүгэдэһөө һургаал абадаггүй, нэтэрһэн дээрээ гутараад ябадаг болобо.

Харин һамганиинь гансаараа үхибүүгээ үргэхэ, тэжээхэһээ гадна, архинша үбгэнөө тэжээлсэхэ туйлда хүрөө бшуу. Сүүдэй шиидхэбэриин ёһоор, Смирнов салингаа өөрөө абаха, зөөриеэ мэдэхэ эрхэгүй болоо ха юм.

Һаяхан Советскэ районой арадай сүүдтэ баһа нэгэ мэдүүлгэ ороо. Тэрэниие В. Е. Верещак бэшээ. Верещак хадаа 1969 онһоо И. И. Лычагин гэгшэтэй ажаһуудаг байгаа. Хоюулан 3 наһатай үхибүүтэй.

Лычагин саг үргэлжэ архи намнахаһаа гадна, гэртээ шууяа хэдэг, гэр бүлынгөө гэшүүдые шэшэрүүлжэ байдаг хүн. Гадна хүршэнэртөөшье хашартайхан хүн болоо.

Тэрээнтэй хамта байхын аргагүй болоходонь, һамганиинь сүүдтэ хандаа ха юм. РСФСР-эй гражданска кодексын 333-дахи статьягай ёһоор, эрхэтэн Лычагин гэр бүлэдөө шууяа татадаг, хүршэнэртөө һаалта хэдэг байһанайнгаа түлөө **ондоо байра абаха эрхэгүйгөөр** гэрһээ гаргагдаха болобо.

Хүнүүд архи уухадаа элдэбын болошодог. Нэгэниинь галзуурһан арьяатан шэнги боложо, ондоо хүнүүдтэ халдаха, гэр бүлэеэ шуугюулха. Нүгөөдынь нюдэн үхэһэн хониной нюдэндэл болошоод, хамар дорохоноо гүбэржэл һууха. Юун гэһыень хүншье ойлгохогүй, юун тухай хэлэһэнээ тэрэ өөрөөшье мэдэхэгүй. Сожоошье татаха шадалгүй болошоод, ута гэгшын хэлээ гаргажа, уралаа долёон татаад лэ, нюлсайжа һууһан архиншадтай ушарһан лэ байхат. Тиимэрхүү һогтууе хараһан элүүр хүн бүхэн жэрхэжэ, буруу тээшээ эрьелдэдэг. Теэд иимэ архиншадтай баһал шангаар тэмсэхэ хэрэгтэй бэшэ гү? Юуб гэхэдэ, **архиншын гэмээр ажалай саг һаатана, хэһэн юумэнэйнь шанар муу байна, архи уугшад гүрэндэ, хүнүүдтэ хохидол ушаруулна.** «Архидалгые болон алкоголизмые эсэргүүсэһэн тэмсэлые шангадхаха хэмжээнүүд» гэһэн РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ 1972 оной июлиин 19-дэ тунхаглагдаа һэн. Тэрэнэй ёһоор, ямаршье зүһэнэй архиншадтай гам хайрагүй тэмсэхэ шухала.

Г. БАМБАРОВ.
Буряадай АССР-эй ОУР-ай инспектор.
М. ДАНИЛОВА.

ТААБАРИНУУД — ТААБАРИНУУД

Хур хурын таабари,
Хоршод хүнэй таахагүй таабари,
Жэл жэлэй таабари,
Жэжэг хүнэй таахагүй таабари.
(Ном).

Хүндыдэ хүүенэ,
Хүтэлдэ найгана.
(Хөөргэ).

Шаб-шаб шабшуурга
Шара эшэгы хабшуурга.
(Хэтэ, уула).

Дүрбэн хүлтэй дүндөөхэй
Дүлэ гарама дотортой.
(Самовар).

Бүхэли гүрэнэй сэрэгые
Бүхэтэр шоно хюдаба.
(Хадууроар таряа хадаха).

Тангаасай абдар
Табан нүхэтэй.
(Пеэшэн).

Үхэг соо
Үмхэй тоһон.
(Шэхэнэй хулхи).

Жажалха үргэтэй аад,
Залгиха хоолойгүй.
(Хайша).

Хүһан шүргэ соо
Хулагша гүүн.
(Хэлэн).

Хүнды газарта хадагала,
Хүүгэдтэ бү үзүүлэ,
Дуу гараа һаань
Үхэбэ гэжэ мэдээрэй.
(Шэл, шаажан һаба).

Ямбань ехэ аад,
Яһаниинь хэбэрэг.
(Хүжэ).

Эреэгшэ хонин
Эрьелдэһээр таргалаа.
(Нооһо ээрэхэ).

Гуулин хашаа соо
Гунжан үнеэн хаалтатай.
(Хонхын хэлэн).

Ч. МИТЫПОВЭЙ суглуулбариһаа.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «КПСС-эй XXV съезд угтуулан» гэһэн юрэнхы гаршаг доро тобшо мэдээсэлнүүд. «1976 оной хабарай тарилгада бэлэдхэл». Түрүү бэшэг. «Россин шангай лауреадууд» — ТАСС-ай материал.

Хоёрдохи хуудаһанда: Е. Мацуковой «Комплексно программа» гэһэн статья. С. Бутырина. «Үйлэдбэриин эршэ ойлгохо хэрэгтэй». Түгэсхэхы жэлэй алхамууд. Нютаг нютагһаа абтаһан тобшо мэдээсэлнүүд.

Гурбадахи хуудаһанда: «Уран зохёолшын ухамайлан бэшэхэдэ...» — Ц. Дугарнимаевай статья. Бүмбэрсэг дэлхэйн һонин.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Субботын заншалта хуудаһанай материалнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 09.53 — дамжуулгын программа. 10.00— Шэнэ һонин. 10.10 — «АБВГДэйка...» (үнгэтэ). 10.40 — «Хүн. Газар. Юртэмсэ» (үнгэтэ). 11.10 — «Һайн шанартай эд бараа ехээр гаргаха» (үнгэтэ). 11.40—«Үглөөнэй почто» — Хүгжэмтэ программа (үнгэтэ). 12.10 — «Элүүр энхэ байлга» — эрдэм тараалгын программа (үнгэтэ). 12.40 — «Үхибүүдтэ-фильм». «Тигры на льду» — телевизионно уран һайханай фильм. 14.00 — 14.10 — Забһарлалга. 14.10 — Мультфильмнүүдэй программа (үнгэтэ). 14.40 — «Ан амитадай ажабайдал» (үнгэтэ). 15.40— «Здравствуйте, я ваша тетя» —телевизионно уран һайханай фильм (түрүүшынхеэ харуулагдаха (үнгэтэ). 17.20— «М. Пальм дуулаха» (үнгэтэ). 17.30 — Коньки. Фигурна һолжоролгоор һорилдоон. Эхэнэрнүүдэй хоорондо. Ригэһээ дамжуулга. 18.30 — «Время». 19.00—19.10 — Забһарлалга. 19.10 — Ородой түрүүшын революци урана зурагай искусстваада.

Улаан-Үдэ. 19.40 — «Буряадай табан жэлэй летэ» 1972 он.

«Орбита». 20.40 — Концерт (үнгэтэ). 21.00—Съездһээ съезд хүрэтэр». Совет Узбекистан. 23.20—23.30— Забһарлалга. 23.30 — Советдуунай концерт. Киевһээ дамжуулга (үнгэтэ). 24.00 — «Время».

САГАЙ УЛАРИЛ

Улаан-Үдын авиаметеообсерваториин мэдээсэлэй ёһоор мүнөөдэр республикын доторнай бага зэргэ үүлэтэйшэг байха, зарим нютагуудта саһан орохо. Баруун-хойто зүгһөө секундын 7—12 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Хойто зүгэй болон Захаамнай аймагуудта 19—24, Байгал шадарай нютагуудта 4—9 градус хүйтэн болохо. Улаан-Үдэдэ һүниндөө 24—26, үдэрынь 14—16 хүйтэн байха.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 2-54-54, приёмная — 2-54-93, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретаря — 2-50-52, секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-60-91, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, пропаганды и агитации — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, советского строительства и быта — 3-69-58, культуры и школ — 2-60-21, писем и селькоров — 2-67-81, информации — 2-34-05, общественная приёмная — 2-56-62, машинное бюро — 2-57-63, корректорская — 2-35-95, фотолаборатория — 2-33-61.

 Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-00780. Заказ № 01598.